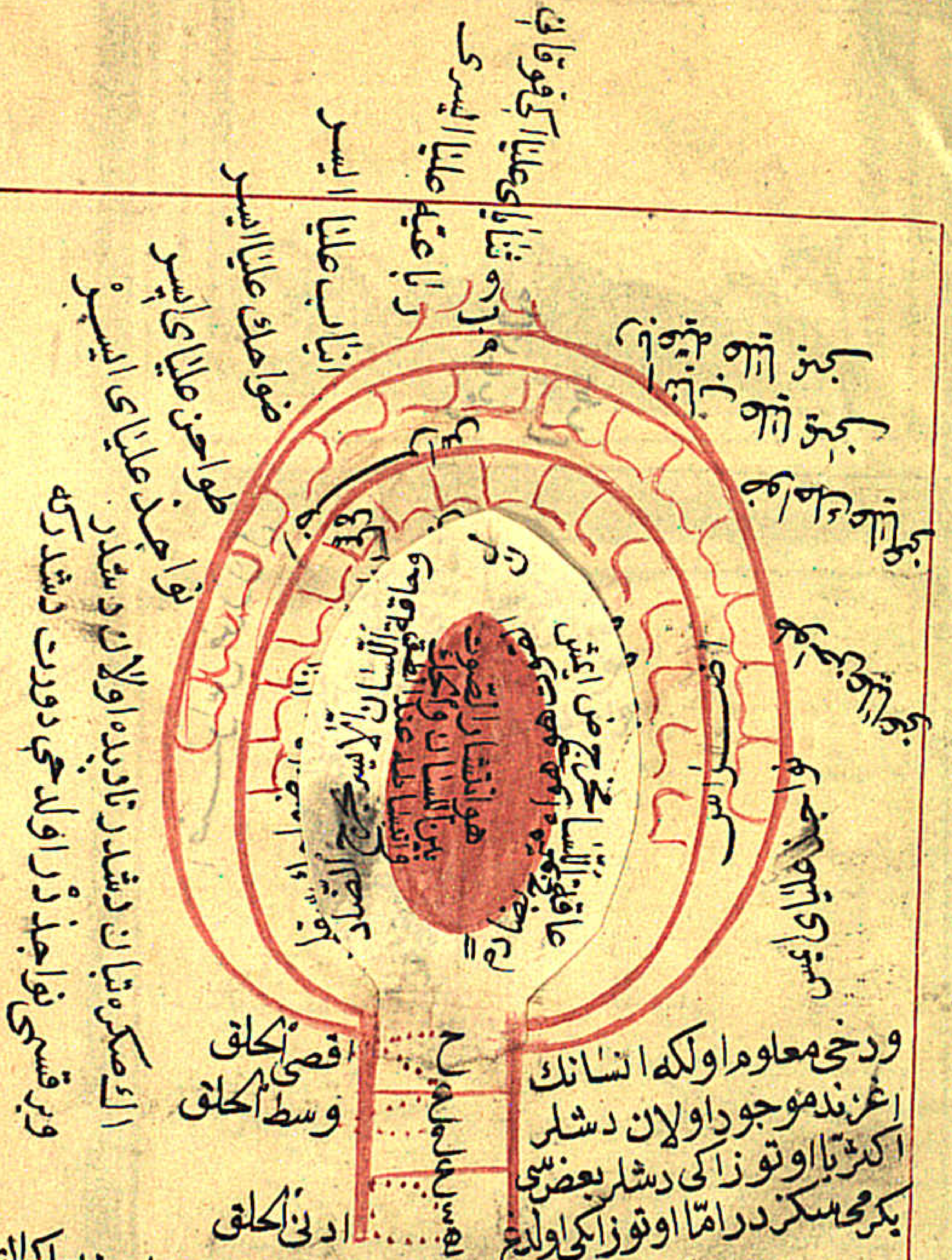
جزو مشرقی ترجمه

I

ا	ب	ت	ث	ج	ح
مجهور شديد مستفله منفتحه مصمته مذلقه	مجهوره شديده مستفله منفتحه قلقله	مهموسه شديده مستفله منفتحه مصمته	مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته تنشيره	مجهوره شديده مستفله منفتحه مصمته قلقله	مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته
خ مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته	**د** مجهوره شديده مستفله منفتحه مصمته قلقله	**ذ** مجهوره رخوه مستفله منفتحه مصمته	**ر** مجهوره بينيه مستفله منفتحه مذلقه منحرفه مكرره	**ز** مجهوره رخوه مستفله منفتحه مصمته صفيره	**س** مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته صفيره
ش مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته تفشيه	**ص** مهموسه رخوه مستعليه منفتحه مطبقه مصمته صفيره	**ض** مجهور رخوه مستعليه مطبقه مصمته مستطيله	**ط** مجهوره شديد مستعليه مطبقه مصمته قلقله	**ظ** مجهوره رخوه مستعليه مطبقه مصمته	**ع** مجهوره مستفله بينيه منفتحه مصمته
غ مجهوره رخوه مستعليه منفتحه مصمته	**ف** مهموسه رخوه مستفله منفتحه مذلقه منشيره	**ق** مجهوره شديده مستعليه منفتحه مصمته قلقله	**ك** مهموسه شديده مستفله منفتحه مصمته	**ل** مجهوره بينيه مستفله منفتحه مذلقه منحرفه	**م** مجهوره بينيه مستفله منفتحه مذلقه
ن مجهوره بينيه مستفله منفتحه مذلقه [illegible]	**و** مجهور رخو مستفله مصمته لينيه [illegible]	**ه** مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته	**لا الف** مجهوره رخوه مستفله منفتحه مصمته جوفيه مشبهه الهوا	**ی** مجهور رخوه مستفله منفتحه [illegible] بينيه لينيه [illegible] لسانيه	



ودخی معلوم اولکه انسانك
اغزنده موجود اولان دشلر
اکثریا اوتوز اکی دشلر بعضیسی
یکرمی سکز درامّا اوتوز اکی اولدیغی
صورتده الت قسمدر برقسمی ثنایادر دورت دشدر اوك دشلری اکی التنده
واکی اوستنده وبرقسمی رباعیه در اولدخی دورت دشدر برصاغنده وبرصولنده
وبرقسمی انیاب در اولدخی صاغنده وصولنده دورت دشدر کذلك وبرقسمی
ضواحك در اولدخی دورت دشدر کذلك وبرقسمی طواحن در اولدخی
اون اکی دشدر کذلك



ودخی مو
اغزندمو
اكثريا و
يكرمی سكز
صورتده
واكی وس
وبرقسمی ال
ضواحك د
اون اكی د

ا	ب	ت	ث	ج	ح
مجهور شديد مستفله منفتحه مصمته مدلقه	مجهوره شديده مستفله منفتحه قلقله	مهموسه شديده مستفله منفتحه مصمته	مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته تنشيره	مجهوره شديده مستفله منفتحه مصمته قلقله	مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته
خ	**د**	**ذ**	**ر**	**ز**	**س**
مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته	مجهوره شديده مستفله منفتحه مصمته قلقله	مجهوره رخوه مستفله منفتحه مصمته	مجهوره بينيه مستفله منفتحه مدلقه منحرفه مكرره	مجهوره رخوه مستفله منفتحه مصمته صفيره	مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته صفيره
ش	**ص**	**ض**	**ط**	**ظ**	**ع**
مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته تفشيه	مهموسه رخوه مستعليه منفتحه مطبقه مصمته صفيره	مجهور رخوه مستعليه مطبقه مصمته مستطيله	مجهوره شديد مستعليه مطبقه مصمته قلقله	مجهوره رخوه مستعليه مطبقه مصمته	مجهوره مستفله بينيه منفتحه مصمته
غ	**ف**	**ق**	**ك**	**ل**	**م**
مجهوره رخوه مستعليه منفتحه مصمته	مهموسه رخوه مستفله منفتحه مدلقه منتشره	مجهوره شديده مستعليه منفتحه مصمته قلقله	مهموسه شديده مستفله منفتحه مصمته	مجهوره بينيه مستفله منفتحه مدلقه منحرفه	مجهوره بينيه مستفله منفتحه مدلقه
ن	**و**	**هـ**	**لا الف**	**ى**	
مجهوره بينيه مستفله منفتحه مدلقه منحرفه	مجهور رخو مستفله مصمته لينيه [illegible]	مهموسه رخوه مستفله منفتحه مصمته	مجهوره رخوه مستفله منفتحه مصمته جوفيه مشبهه لهوا	مجهور رخوه مستفله منفتحه مصمته بينيه لينيه منعلله لسانيه	

102

بسم الله الرحمن الرحيم

ایله بسم اللهله هر کار ۞ خیره ابتدا
ابتر اولمز دیدی ۞ اول اشبل رسول کبریا

استعانت دیله رحماندن ۞ رحمدن روز شب
قومه دلدن عجزکی ۞ کما یریشه فیض خدا

قل وسیله حضرت قرآن ۞ عظیم الشانکم
حرمتینه منتظم ۞ اولا کلامک دائما

اولسه قرآنه مناسب ۞ شول کلام مقبولدر

سزلرین

سزلرین ۞ سلطان حق کلامیدر دلا
شول لسانکم حضرتی ۞ قرآن دائم ذکر ایده

مطلعی انوار قرآن اولور ۞ اول بی امترا
نور اولان ۞ موضعده قالمز جهلک ای دل ظلمتی

اولور اول مرات ۞ رحمان ظاهرکه هم باطنا
نور قرآنله ۞ اچیلر باب نظمک قفل بل

فتح اولور ۞ اسرار قرآن کنزلری بی بر نیاکا
روی قرآندن ۞ اچیلن باب نظمه کرمکه

نور قرآندر ۞ وسیلم ای دلا صبحی مسا
حضرتی ۞ قرآنک اسمی اولدی فرقان اجره نور

انکیچون ذکر ایدرم اسم نور اکثرا

اوقیان • دللر چورومز روزِ شب تجویدله
نوره غرق اولمق • دلرسك اوقو قرآن دائما
اهلنه • قرآن شفاعت اتدکی دم اومرم
قلمیه بو عاجزین • دخی شفاعتدن
تجویدا وزره • اوقیانلر زمره سینه بنکی
ایله الحاق • نور قرآن • حقیچون یا ربنا
ای حسینی • قل تضرع اول جنابی حضرته
ایده توفیقین • شو کاری خیرده رهنما
یا الهی • حضرت قرآن عظیم الشانچون
ترجمه اتمك میسر قل جزرییی بکا
شول زمانده کم میسر ایدسن اتمامنی

درّ مکنون (یعنی خفی) • دییو ویرم اسمنی یا رب اکا
اول حبیبك حرمتیچون • بو رجامی قلمه رد
حرمتینه • چار یاری • باصفای ذو الوفا
صدرمی شرح • ایلیو ویر قل رضاکه هم دلیل

ایله بی وار صح

ربنا افتح علمك فضلکدن • امداد ایت بکا •

علمه صح

یوق بضاعم گرچه • اما دشدی کوکلومه هواس
استرم سندن • عنایت نطق ایدم خیر الادا
یعنی تجویدی • کلام الله انسب سزلری
سیلماکی • ایله تیسیر کم • رضاك انده اولا

ایله احسان کرم صح

مرتبه کمتر عاجز مکم سزا چون اچم دهان
حضرتی قرآن عظیمك حقیچون سن قل کشا

راه قرآنی ◦ عظیمده باکه اولغل دستگیر

لطفکیله تا که بندن صادر اولما یا خطا

بر کرم ایستی خداسن قل کرم هر روز و شب

فیض لطفک جاری اولسون هر کلامم ایدهم ادا

بیلورم بلما دیکمی ◦ فتح ایدرسنک یا علیم

فضلکیله دربلبب ◦ سبلادکم صبحی مسا

دعاء پادشاه ◦ روی زمین

خلدت ◦ خلافته الی یوم الدین

جامعی پاکنده ◦ سلطان بایزیدک ای دلا

خدمتی تعریفله ◦ اولدوم معنون داعیا

حضرت سلطان ابراهیمه دخی روز و شب

داع

داعئ دولت ماب ◦ اولوب ایدرم خوش ثنا

کعبهٔ علیا قپوسی ◦ نعمتی خوانی خلیل

ظل رحماندر وجودی ◦ رویدر قبله نما

کم زیارت ایدر ایسه ◦ کعبهٔ کوین اکر

اولور انک چشم روشن سعیله بولور صفا

قطب عالمدر ◦ حقیقت مرکزی امن و امان

مظهر سر جلیل محرمی نوری خدا

سلطنت گلزار اچره ◦ اول کلی رعنا به سن

بلبل آسا ای حسینی ◦ قل دروندن دعا

حق تعالی ◦ دولتی شمس منور ایلسین

پرتوی عدلیله عالم روز و شب بولسن ضیا

ذاتنه بخشایش رحمان • آریشب دمبدم

محرم اولا دخی هر دم • نور سر انبیا

کیجه سی قدری برات • کونلری عیدی سعید

عدل دادی شوکتی عمری همه افزون اولا

رأی تدبیرین • موفق ایلیه امرینه حق

ایدا اجرای • شریعت هم امانت دائما

هم خطادن حفظ ایده • دائم اولا وجودی پاکنی

حرمتینه چار یاری • باصفای مصطفا

هیبتی عدلی یدی اقلیمی • طوتا سربسر

سرنکون ایده همیشه • دشمنن قادر خدا

شول قدر عمری طویل شول قدر شهزادلر

ویره

ویره الله اول شهنشاه جهانه مایشاء

آل عثمانک • اوجاغی روز و شب معمور اولوب

بر مراد • اولا اوجاقلارنده • قوللر دائما

اهل اسلام جمله • اولا سایه سنده شادمان

بو نیازم • ایلمه رد • قل قبول یا ربنا

في بیان سبب تألیف نظم الترجمة علی نظم الجزري

باعث بادی سرایی • غلطه ده بایزید

خان ولینک مسجدی پاکنده داخی هکذا

حضرتی قرآن تعلیم اتمکه تعیین اولوب

قاری اولان • اندرون علمانه یعنی في السرای

کوردم انلر هر بریسی طالبینی قارئین

دیلدمکم انلره بر خوش اثر انشا اولا
بکر فکرم صرف ایدرکن قلبه لایح اولدکم
ترکجه نظم ایلسك نظم جزریی بلا
حضرتی قرآنه طالب اولمغله هر بری
چالشب بوفنی داخی بیلکه انلر دائما
اومرم ترکی دیو ترك اتمیالر نظمیی
فضل حقله چوق قواعد تحریر اتمشم اکا
کمکه انلردن بنم نظمیمه رغبت ایلسه
کشف ایده هر علم فضلندن الهم انلره
بوبهانیله مرادم بوکه نامم خیرله
یاد ایده لر اول مقامی برشرفده ذوالعطا

فوائد نسخه اتمشدر تحریر اکا

بوفنا دنیا

بوفنا دنیا سراینده قنان اخر کوچر
مال ملکی خانمانی غیرك اولور ظاهرا
اولیله اولسه ادمك ادی اکلماغا سبب
لازم ایمش بی ریا دنیاده بر اثر قیا
باقیات الصالحات دیدکلری بل انی یسر
کیده ادم قاله نامی خیرله خوش یاد اولا
اکلرمی هیچ حسیس اولنلرك نامین کوز
یاد اولان اصحاب خیراتی مؤلف دائما
خادمی یم انلرك جانمله تألیفاتلرین
خلفلارنجه حامل ولدوم دیلر شاید بکا
خلفلرنجه
روحمالیده قلارم شول امیدله یایلری

سراینده سمه

فقیر سمه

خاکنه کیم یعنی اولا کوزلریمه توتیا

جمله سنک روحلرینه حضرتی رب الانام

رحمت ایده • فضل لطفندن دمادم مایشا

ویره اضعافاً مضاعف اجر ایله او قرانلره

حق قبول • ایده دعاکی ای حسینی دائما

وبالله حولی واعتصامی وقوتی

ومالی الا ستره متجلالی ومالی

یعن الله • دیلمه سیکه معونه تی اله

کیم بنم بر حالدن بر حاله دوندوکم دلا

اعتصامم دخی هم • توفیق ربانی اله

هر قبایحله شروردن دمبدم صبح مسا

دخی

دخی تقدیری • الهی ایله هر حالده بنم

قوتیله • قدرتمده استنادم هم اکا

هم بنم چون • یقدر الا الله تعالی ستروار

اورتجی اولدوغ حالده هر عیوبم دائما

یعنی ستار • اورتدی دنیاده عیوبم روز وشب

اومرم اورته • آخرتده فضل ایله هکذا

فیا رب انت الله • حسبی وعدتی

علیک اعتمادی ضارعاً متوکلا •

بیلرم یا رب کیم سنسن الهم شبهسز

متصف سن علم قدرت حکمتیله ربنا

احتیاجم ساکه هر دم باکه کافی کینه سن

هر بلیّات • حوادثده دخی عدّه تکا

یعنی دفع ایتمکده • سندن غیری حاظر لامدد

فضلکله طاینمشدر • دوجهانده یا خدا

یالوریجی هم • تذلّل له توکّل ایدیجی

اولدغم حالده اومورم فضلکله قل وافقا

ایّاك نستعین • یا مولی •

انا الفقیر وانت الغنی الاعلی •

یقول راجی عفو ربّ سامع

محمد بن الجزری الشافعی

دیر مؤلّف ربّ غفّار عفوین ایدن رجا

اولیله ربّ کیم بل قبول ایدیجدر قولدن دعا

مؤمّل عفوین ایدوبن رجا

اول

اول وموجبکم محمد شهرتی ابن الجزری

اولدر منسوب الجزیره دخی هم دیترا کا

شافعی المذهب شیخ الامام المقرئین

هم حدیث علمنده • ماهر اولدغی روشن نما

الحمد لله وصلّی الله علی نبیه ومصطفاه

دیدکیم راجیکه یعنی حمد تخصیص ایلیب

دینرکه حمد الله مخصوص اولدانجق مطلقا

هم دخی الله صلات ایتسین نبیسی اوزرکم

انی مختار قلدی ناسدن ظاهر هم باطنا

محمد وآله وصحبه ومقرئ القرآن مع محبه

اول محمد در دخی آلینه واصحابینه

کیم محمد

هم دخی مقرئ قرآنه محب اولانلرا

انبیانک غیرینه ده صلات الله اتشین دمک

رحمت اتشین دیمک اولدی اهل اسلامه خدا

ایلسون دیمکدر صح

وبعد ان هذه مقدمة فیما علی قارئه ان یعلمه

بسمله و حمدله و صلوه دن صکره هم

تصلیه صح

شوینم تألیف ایده جکم محقق بل سکا

بر رساله در قواعد تجویدی قیلر بیان

حضرتی قرآنی اوقویانلر اوزره دائما

اول قواعد دیدیکم قرآن علمدر

تجوید صح

انی بلمک واجب اولدی بو سوزومه دیمه لا

بک چالیش تجویدکم محکم دلیلم واربنم

روشن دلیلم صح

نص

نص قاطع ورتل القرآن ترتیلا سکا

وکما ورد فی الحدیث النبوی اقرؤا

القرآن کما علمتم صدق رسول الله

تعلیم اولندوغکز کبی قرائت ایلکز

بو معنی موزون ظن اولنماسون منثور در فافهم

دیو بویردی حدیثنده رسول کبریا

حق کلامی ایله مثبت هم مؤکد بالحدیث

هم دخی اجماع امت ایله تجوید دائما

ان واجب علیهم محتم بالله

قبل الشروع اولا ان یعلموا

نصله قاریلر اوزره واجب لازمدرز

پس شروع ایتمزدن اول بیلکر انک اولا

کیم شروع صح

مخارج الحروف والصفات ليلفظوا بافصح اللغات

مخرجینی هر حروفڭ ٭ ردّ صرفده جملهٔ
بیلگل مشهور صفتلرینی ٭ دخی دائما
هم لغتلر افصحی ایله ٭ تلفظ ایدلر
نازل اولدیغی ٭ لغت اوزره قلالر خوش ادا
اندن قرآن ٭ اول حبیب الله لسانی اوزره بل
یعنی قرآنی عربیچه بیوردی اول خدا
دخی هم اهل بهشتڭ لغتیدر ٭ اول لغت
اول دو وجهیله تفضیل بل علی غیر اللغات

محرری التجوید ٭ والمواقف
وما الذی ٭ رسم فی المصاحف

بیلجی

بیلجی اولدقلری ٭ حالده حقیقت تجویدی
هم دخی وقف ایدجك یرلرده نجه وقف اولا
دخی شول مرسوم اولان الفاظ ٭ قرآنیه‌یی
نیجه یازدی ٭ حضرتی عثمان مصاحفده شها

من كل مقطوع وموصول بها وتاء انثی لم تكن تكتب بها

بیلجی اولدقلری حالده ٭ هر مقطوع اولان
دخی هر موصولدن الفاظی مصاحفده اولا
دخی هر تاء مؤنث ٭ هائله یازلمدی
هرنه یرده تا مطول ٭ یا نه یرده کزلو تا
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات

فاعلن سهو

کل خروجن بل حروفڭ اشبو بابده ابتدا

باب مخارج الحروف

مخارج الحروف سبعة عشر على الذي يختاره من اختبر

اون يدي در بل حروفك طوغجق مخرجلري

بعضلر اون • التي ديدي بعضلر اون دورت ديدي اكا

ديبيجيم اون آلتي ديين اكا بل سن سبويه

ايدر اتباعيله اسقاط بل حروف جوف تا

دييَن اون دورت • بل مبرد اولدي اتباعي اله

طوتر اول • لام را نون مخرجلريني واحد

اون يدي • اولماسدر مختار اولان قول خليل

امتحان ايدوب قبول ايتدي تتبع چوق اكا •

قواعد فوائد قول هذا صاحب

بل كل سيبويه

المؤلف

المؤلف الترجمة • على الجزري شيخ حسيني

كل سكا مخرج اوصولن ديييم اجدررز

خلق درد اولكسي بالجمل • لساني ثانيا

اولدي وجنبي شفتين اول اصولي مخرجن

برجماعت دخي قندي جوف خيشومي اكا •

ديدلر • بونلرله سكسدر بل اصولي مخرجي

صوتي سببيله بو حروفك مخرجي جوفدن اولا

مخرجندن حرف تولد ايدجك • هر حرفه بل

لازم اولدوغچون • تصادم اكه جسمندن روا

يعني هر حرفي ولسه خلقي اول تلفظ اولجق

حلقن التي است • يلينه بل طوقنمق آلن ما

طرافينه صح

اولنورسه کر تلفظ ۔ هر لسانی حرفلری
حنك اعلا ایله دل قیلر ۔ تصادم دائما
یعنی جسمین تصادم حرف جمده واردر
شین یاده ۔ لاکن اما وار تصادم بل هوا

للجوف الف واختاها وهی حروف مد للهواء تنتهی ۔

جوفیچون اولدی طغاجق ۔ بیر بلکل الف
داخی ایکی قرده شی وار بیر واو بیر یا ۔
اشبو اوچ حرفه دیدیلر یعنکم مد حرفلری
بل نفس توکندکی ۔ یرده بولرلر انتها ۔
جوف چکالر ارسیله هم بوغزدن دخی اوك
دشلره وارنجه بوشیردر دیدیلر ذوالادا ۔

اتمدی

اتمدی بونلر قبول ۔ استون آسره اوترو
هر بری ۔ بر حرف قدر مد ۔ اولنور بل طالبا

ثم لاقصى الحلق ۔ همز هاء
ومن وسطه فعين ۔ حاء

اخرندن ۔ بوغزکلان همزه ایله هادر طغا
اورتسندن ۔ بوغزك دخی طغر عین ایله حا

ادناه غين ۔ خاؤها والقاف
اقصى اللسان ۔ فوق ثم الكاف

بوغزك آدناس یعنی کم لسانك اخری
نه یقین اولان ۔ مکاندن بل طغر غینله خا
هم لسان توکندکی یرده ۔ دماغك بیتشن

يردر قاف مخرجي • بل حنك اعلا نام • اكا

صكره كافك طوغجق • يري قافه غايت قريب

قافدن طشره طغر • كوجك دلن فوقنده كاف •

قافك التندن صح

اسفل والوسط • فجيم الشين يا •

والضاد من حافته اذ وليا •

دخي دلك اورتاسندن • اولدي اوج حرفك يري

طوغر اندن • جيم ايله شين همده خي بل حرف يا

بر بريندن • بو ثلثه نك • ديم فرقن سكا

اوج دسك دل وسط طوقونر دماغك وسطنا

اشن دسك اولور بعيد بلكل دماقدن وسط دل

شيلكم يوردر نفس • اولمز تصادم دائما •

اى دسك

اى دسك دل وسط • داخي همده دماغن وسطنه

يتك يقين اولور • ولكن يوق تصادم بونلرا

يعني شين • يا دمكده وسط دله هم دماق

اراسنده يوق تصادم طوقنان اما هوا

دخي ضاد دلك طوغجق يرنده حافندندر •

يعني دل يانی مقابل اوله اضراسه دلا •

لاضراس • من ايسر او يمناها •

واللام • ادناها • لمنتهاها •

يعني دلن صول يانندن • اولدي اسان ضاد دمك

داخي دلن • صاغ ياننده ده چقمق اصعبا

كتورمك

دل يانندن اولندن دردخي لام مخرجي •

دل اوجونه دك وار بجه بولر انده انتها

في بيان عدد اسنان • في فم الانسان

ديرلر اضراس • يان دشينه بلكم اولبش دشدر
بيري كوجك ازدشدر • ناجزه ديرلر اكا
جمله دشدن كج بترمش نواجذ دشلري
صكره اوجر از ديشك • اسمي دخي طاحنا
يعني اوكودر • طعامي اشبو دشلر دمبدم
اول سببدن • ديديلر بلكل طواحن بونلرا
ضاحكادر بيري دخي بل سن اضراسك اخي
كورنلر • ايمني ايسردن اولسك ضاحكا
صاغ صولي • فوق تحتي از دشلر صاغشي

يكرم

يكرمي دش اولبدرر • شبهه سز اي سايلا
اون ايكي دش • باقي قالدي صايم اغزكي
ثنايا اربعا • دورت رباعيه • دورت نابه
صاغ صولي فوق • تحتي بونلرنده عدا ولر
اوتوز ايكي دش اولبدر • چقمدن حق صقليا

والنون من طرفه تحت جعلوا والرا يدانيه لظهر ادخل

دل اوجندن • داخي اوستي وك دشلرين دش
اتلردن بر طغر نون مخرجي دل اوجوني جالسك اكا
اما لامك مخرجينك • التي يا تندن قلك
يعني كم نون • مخرجي بل ولد لامدن اشغا
يعني رانن طوغجق يري • نونه غايت قريب

اتلرن صح

دیرکه اوجودرلسانك آرقه سینه ادخالا
داخلیلك اولدنون دل آرقه سینه ازاجق
زیاده داخل اولور • لاکه دل آرقاسینا
دیلن آرقاسینی دیشه • یاقن اولان تکره
چالمغیله رانك اولدر مخرجی دین ذوالاذا

والطاء والدال وتا منه ومن علیا الثنایا والصفیر

مستكن یعنی طانك داخی دالن داخی تانك مخرجی •
دیلن اوجندن دخی وست اوك ثنایادن اولا •
یعنی دیلن اوجنی اوست اوك دیشلرینه •
طایه مقله بل طغرطا ایله دال و داخی تا •
هم صفیره حرفلری صاد ایله زای و سین درر

بل قرار ایدیجدر مخرجلرنده • دائما

منه ومن فوق الثنایا السفلى •

دیلن اوجینه دخی هم ایکی آلت اوك دیشلرك
اوستلرینه • طایمق خوش مخرج اولدی بنلرا
یعنی بنلر • دیدیکم مذکور ثلثه حرفدرر
وهو صاد وزای وسین
صقلق آوازینه • دیدیلر صفیره فی اللغات

والظاء والذال وثا للعلیا •

یعنی ظانك ذالك ثانك طوغجق مخرجلری •
خوش بیان ایدمکه اوست اوك دیشلر ایچون دائما
بو اکینك اوجلرندن بیر یعنی دل اوجی •
بیرده اوك اوست دیشلرین اوجلریدر آی قارئا

دیلن اوجن طایمقله ایکی وست اوك دیشلرك
اوجلربینه • بالخروج ایدر بو حرفلر فی الادا •
ظاء ذالن • دخی ثانن دیه یم کل فرقنی
نه قدر جیقر دل اوجی بونلری • قلسك ادی
ظاده هرکز دل اوجی طشرایه چقمز شویله بل
ذالده اما دل اوجی چقر ازاجق • طشریا •
ثاده داخی دل اوجی بیچق ارقاسی • قدر
طشره جیقر بونلرك فرقی بودر ای ناظرا •

فی بیان حروف اللسان اذا تلفظ الانسان •

حرف خلقدن صکره یعنی بلکل اون سکز حروف
نطقی اولندی تحت بیتده ناظرا ولورسك اکا •

بلسانده

بلسانده • مخرجی اولان حروف بونلردر
زیرا دیمشدم • اوصولی مخرجی بل ابتدا
قاف کاف وجیم شین ویاء ضاد و لام در
داخی نون وراء طا وهم دخی دال ایله تا
صاد زا وسین ظا و ذال ثا ده شد تمام
ترتیبله • بو محلده متن بیتده • بالادا

فی بیان حروف • الحلق من حلق الانسان

مخرجی حلق اولندقها • آلت حرفدر دیه یم
همزه وها عین ایله • حا دخی هم غین ایله خا
مدخلی یوق • بو حروفن بل لسان اجره آخی
هم لسانی حرفلرندن حلقده بل سن بیر لا •

حمد لله ربم الله بو يله تفهيم ايتمكي

نظمله بو عاجزه قلدي ميسر حمد اكا

اول مصنف حضرتي شمدي كنه بر مخرجي

بل بيان ايتمك مراد ايلا بو بيتي بيدير سكا

ايليوبن ايدرسكا صح

من طرفيهما ومن بطن الشفة فالفا مع اطراف الثنايا المشرفة

همدخي بطني شفه دن اولدي فانك مخرجي

بلكه اوست اوك دشلرين وجلاري ايله ظاهرا

يعني اوست اوك دشلرين اوجلارين الت طوداغك ايله

قرننه بصمق ايله ايدر خروج بل امدي فا

للشفتين الواو باء ميم

وغنه

وغنة مخرجها الخيشوم

هم دخي طوطقلر يچون واو با و ميم دررز

ايكي طوطق اراسي بل ولد مخرج بونلرا

واردرر مخرجده فرقي بربريندن بونلرين

ايك طوطق ميمده محكم بر برينه ضم اولا

كزلنه حمرتلري ديمش شيوخ مقرئين

بادا اما بر برينه يك بصلمق تا سزا

واوده طوطقلرينله ايكي يانلري هم اوزنوب

بر برينه دوشريلوب ورتسي قوووق قلا

بر برينه يا بشه كيم اورتسي يا بشميه صح

يعني ايكي طوداغي بر يار كلوب سوولة

قونجه كل كبي اولا اول شيله قلكم اوزنا

دکله کل یعنی محلی غنّه خیشوم دندرر ●

نون ساکن دیردیلر غنّه ● حرفن اوّلا

هم ایکنجی حرف تنوین دردیلر غنّه نك

بل اوچنجی ● حرفنه ده میم مشدّده ساکنا

نون ساکن دخی تنوین هم دخی میم ساکن بو اوچ

بو ثلثه یه محل تعبیر ادیدر ● سیبویه

زیرا که صوتدر چقن دیر حرف دکلدر ظاهرا

باقلر دیدی تلفظده ● رسمده بو اوجی ●

ظاهر اولمغله حروف ● تعبیر اولونز بونلرا

یعنی خیشوم اولدغنّه مخرجی بل جان من ●

غنّه بر اواز ● دررجیقر بورندن طشریا

دیدیلر

دیدیلر خارجده غنّه نك ● مثالن ذو المقال

یا اوقلسه ● قوزسینی غنّه ایدرمش غزال

امر حقیله حسینی سند قوزندن جدا ●

اولدغیچون ● غنّه حرفی ساکه همدم کوییا

بعنکم اهوانینك ● دلده غنّه صوتنه

بکزدیین ● ایکلرسین اسم هر باد اولا

بکزدوبن صح

فی بیان باب صفات الحروف من المتین ●

صفاتها جهر ورخو مستفل منفتح مصمتة والضد قل

چون حروف مخرجلری ● اون یدی اولدیغی کبی

هم صفاتده حروفن اون یدی درهکذا ●

اون ضد دربربرینه ● اون یدیدن شیله بل

برجهردربر • رخوه مستقل در • ثالثا
رابعنجی منفتحه خامسنجی • مصمته
اشبو بشنك • ضدنی داخی بیان ایدم سکا
بش صفاتن • بربرینه ضدنی دخی دیسن
یعنی مجهوره • صفاتن ضدی همس دیر طالبا
دیدلر بلکل لغتده • جهره اعلان اولورلر
همس ایچون • داخی لغتده دیدلر بل الخفا

فی بیان حروف مجهوره من الترجمة بالنظم

نظمله مجهوره • حرفلرك سکا بر بر بیان
ایدیم یاری قلرسه • حضرت باری بکا
ظاء لام و قاف یاو دال با و دخی طا

غین

غین میم و دخی زا وهم الفله • ضاد را
ذال • نون عین جیم و واو دخی همزه الف
لفظ همزیله • اون طقوز حرفدر شمار قلدای
اشبو اون • طقوز حروفی کر تلفظ ایدسن
هر بریسی پك یلپیشر مخرجینه فی الادا
یعنی بونلر ایله هر کز جاری اولمز بل نفس
انکیچون پك چقر صوت بنلر بله طشریا
مخرجندن • هر بریسی قوتیله چقمغن
کندلاره • اعتمادی اولدعندندر دلا

مهموسها فحثه • شخص سكت

یعنی مهموسدن ما ال اشبو محلده جان من

ضدّ اولدو حرف مجهورك دمكدر طالبا

امد بلكل حرف مهموس كندلاري هم ضعيف

اعتماد ده • داخي ضعفا و زرّه اولندي في الا

مخرجندن • هر بري حبسني حروجبده يعنكم

جارا اولور • بيله نفس هم چقر صوت ضعفلا

بو فحثّه شخص له همسكت معنالري •

ساكت اولدي • پس اني بر كسه قندردي لكا

في بيان • حروف مهموسه في الترجمة

فا حا و ثا و ها و شين خا و صاد سين

كاف تا و حرف مهموس • اولدتا ده انتها

شديدها • لفظ اجد قط بكت •

اولمغيله صح

كر

كرا اوقنسه • رخوه حرفی دفقله آواز يورر

رخوه نك ضدّی • شديده حرفلر يدر حيث جا

چون شديده • حرفلري اوقنسه آواز كسلر

ديدي سن بل حضرتي • ابن الجزري اي قاريا

بودرر لفظي اجد قط بكت معنالري •

بن همان • بر مرآلي بولدم كم آيديرا اول بكا •

في بيان حروف شديده من الترجمة •

پس لفله جيم دال و قاف اله هم دخي طا •

باء كا فدر • بل شديده حرفلرندن دخي تا

كلبري ديم حروفي رخو بيده • اي پسر

اول شديده حرفلر بينك ضد رخوه در سكا

بو حروفي رخوة اللين ست عشر جمعها
يعنكم اون آلت حرفدر قل شماران قارئا
حاء سين وخاء ظاء وشين ضاد وهاء زا
واو ضاد وغين ثا وهم الف يا ذال فا

مصراع وبين رخو والشديد لن عمر اول

يعني رخويله شديده اورتسنده لن عمر
حرفلر يدر هم دخي بينيه ديرز آنلرا
بينه حرفلري ايكيجون ديدلر او قويجق
يعني نه پك يورر آواز دخي نه پك حبس اولا
لن عمر معناسي دخي بودر بل جان من
يومشق اولغل يا عمر ديمكدر بل في اللغات

لن عمر

لن عمر حرفلاردن دخي بم كل نظمي
لام نون وعين ميم وهم دخي بل حرف را

مصراع وسبع علو خص ضغط قظ حصر ثاني

مستفل حرفلر اوقنسه دل اشاغي دايما ياتور مع
مستفل ضدي يدر مستعليه نك حيث جا
بو يدي حرف اوقنجه يوقري قال القلسان
بل سن اولور اشبو سبعه نك صفاتي عاليا
يعني يدي حرفه استعلا صفاتي منحصر
اولدغن قلدم بيان اشبو محلده بل سكا
سبع حرفن نظم دخي خاء صاد وضاد وغين
طاء قاف وظا درر قلسك شمارا اي قاري

خص ضغط قظ ديمك معناسي كاجي بودر
كل قيشدن دارا يجنده ساكن اولغل طالبا مع

بیان حروف مستفله فی الترجمة •

مستفله نك حروفن بل یکرمی ایکی دُر
نظمله انی دخی • عد ایدیم • بر بر سکا
بل الف هم با اله تا ثاء جیم • ودخی حا
دال ذال و راء زای داخی سین شین • الی
عین فاء وکاف لام و میم نون ودخی واو •
هاء یاء و همزه • حرفن اولد نظم انتها

مصرع وصاد ضاد طاء ظاء مطبقه اول

کل حروف مطبقایی دخی سن ثبت نظمله •
حرف اربع اولدی یعنی • صاد ضاد و طاء ظا
اشبو حرفلاره ایکیچون مطبقه دینلدکم

یعنی

یعنی بر مقدار • دیلك اوست دماغا یاپشا
بلمك استرسن بو اطباقلك • صفاتن پك چلیش
عنده اولمز • عالم اهلندن • اوکرك قل دا
علمله اولمز صح
مطبقانن • ضد داخی منفتحه درکزم •
افتراقه • دیرلرمیش منفتحه فی اللغات
اوقنجه منفتحه حرفلری • داخی نفس
چیقرمیش • بو ایکیسی اورتسندن طشریا
اچلمیش بلا حنکله • هم لسانك اراسی
یعنی بر حرفده • صفات انفتاح بولنا

• بیان حروف منفتحه •

منفتحه حرفلرین دخی بکا نظم ایلمك •

اولدى انسب بو محلده * بلكه الزم طالبا

بلمك ايكن مى بش حروف در منفتحه حرفلرى

نظمه كتوردم سكا شايد اولاسين ناظرا

ميم نون وهم الف خا ايله ذال ودخى واو

جيم دال وسين عين وتا ايله هم دخى فا

زا كاف وهمزه وحا ايله قاف ودخى لام

ها شين وزا با وغين ويا ودخى ثا

مصرع * وفر من لب الحروف المذلقه ثانى

بو ذلق صفاتى داخى الت حرفده بولنور

فر من لب حرفلريدر * تجمع ايسك طالبا

نطق ادرسك هر قچن شبو ذلق حرفلارنى

لفظ

لفظ سرعت بولنور * بو الت حرفده دائما

مذلقه ديو * لغتده بل كناره ديدلر

دل كناريله * بلر طودق كناريندن چقار

فر من لب حرفلرى * الفاظنك معنالرى

قاچدى جاهل يعنى * عاقلدن ديمكدر ظاهرا

هم ذلق حرفلارندنده * نظمى بودر جان من

فا را و ميم نون * ودخى لام وحرف با

فى بيان احوال لفظ مصمته فى الترجمه

هر قچن نطق ايلديسك داخى اصمات حرفلرين

سرعتيله نطق * ادامزسين بلارى حيث جا

امد بل اصمات بولنا بر حرفده كر *

صفاتى

مذلقه سن یالکز ● بولنمیمش مصمتا
مذلقه اما بولونر ● یالکز بر کلمه

مصمته ضد اولدی انک چون ذلق حرفلارینا
هم لغت ● معناسی اصماتک دلامنعه دیر
بیش بیشه ضد اولان اضداد بولبدر انتها

بیان عدد ● حروف مصمته ●

مصمته حرفلاری دخی بل یکرمی وجدر
ایرشب فضلی خدا ● نظمیله اتدم ابینا
حاء دال و ثاء سین و یاء خا و ها ایله زاء ذال
(زاء ذال)
واو شین و هم الف جیم عین طا قاف صاد و
(قاف صاد)
وغین و ظاء و هم دخی بل تا در ●

همزه و ضاد ایله کاف حرفند بولدی انتها

مصرع صفیرها صاد و زای و سین اول ●

بو صفیره حرفلر بکم داخی صاد و زای سین
ضدی اولمایان ● صفاتن بیری بودر ابتدا ●
یعنی بو حرفلر صفاتن ● گر بیان اتما یسن
لحن اولور ● بلشبهه سن چنکم صفیره اولمیا
اوقنجه ● اش بو حرفلر بعض قوشلر صوتنه
(اوقونیجق)
بکزه دیکی چون ● دیدیلر بل صفیره بونلرا

● تشبیهات ● وتمثیلات ●

بورنن ● اوزادب قرن اوص اوص دمک صقلق
(ایمش)
بکزنمش بل صفیره لک صفاتی صاد ده کا ●

داخی روا وچسه وزوزا اوتدکی • صقلقامش

بکزرمش • بل صفیره لك صفاتی زای ده اکا •

هم جکرکه • اوتدکی وس وس دیو صقلقامش

پس صفیره لك صفاتی بکزرمش سین ده اکا

مصراع • قلقلة قطب جد واللین ثانی

هم ایکنجی ضد اولمین • بل صفاتی • قلقله

قطب جد حرفلریدر • یعنی حرفی خامسا

قلقله دییو لغتده • دیدلر تترتمکه

ارقلانر • اشبو حرفلرکر تلفظ اولنا

هم سکونی اصل ولورسه • ارقلانرلر کینه

عارضی داخی ولورسه اول مقلقل حیث جا

بلغتده

بلغتده • لفظ قطبن • دیدلر معناسنی

کیم جمیعی مصلحت • بل انك اوستونه اولا

هم نصیب دردیدلر • جد داخی معناسنی

جد ادارم • قل نصیب دائم رضاکی یا احدا

ضد اولمین • بل صفاتن ثالثنجی لین درر

لین صفاتیله صفتله نك • حروفی سامعا

واو و یاء سکنا • وانفتحا

قبلهما والانحراف صححا

واو اله یا درکه هر بار ساکن اولالر داخی

اوست یاننده اولان حرف یعنکم مفتوح اولا

حرف لین واو مثالی ولد بلکل یوم کبی

يا مثالى داخى اولدى كيف صيف خوش سكا
لين ديو يمشقلغه ديرلر بو حرفلر طوغجق
ديلن اوزره يوق اغرلغى بولارن دائما
ضدى اولماين صفاتن اولدر دردنجيسى بل
انحرافلك صيفتى تصحيح تعيين ثابتا

مصراع في اللام والرا وبتكرير جعل اول

يعنى لام وداخى راده غير حرفلرده دكل
انحراف دبو لغتده ميله ديرلر اى فتى
اولدرا ميلى لسان ارقاسنه اما قليل
داخى لامك ميل ذل وجونه اولدو فى الادا
رادبلكل انحرافلك صفتدن ماعدا

برصفت

برصفت داخى بولونر كينه رادكررا
لازك مذ مومدره زياده رايى تكرير ايلمك
كرمشدد اولسه اول را برقچ اولور ظاهرا
كر مخفف اولسه كينه قلهبان تكريرنى
بك صقنمق لازم اولدو بو صفتده قارئا
يعنى بركره لسانك رفع ايدا را ديجك
لازم اولدو راچون تكرار صفاتى مطلقا
زير را دا اولمسه تكرير صفاتى بيله سن
عين لامه بكزريدى بير حرفن ناقصا

مصراع وللتفشى الشين ضاد استطل ثانى

ضدى اولماين صفاتن سادسنجى بل تفشى

دیدیلر حرفی تفشی ۞ شین ایچون دُر ولا دا
حرف شین اوقنسه طاغیلر صفتده بل نفس
دشلر آراسندن ای قاری چقر صوت طشریا
ضد اولمایَن ۞ صفاتن یدنجیسی مستطل ۞
قل صفاتی استطاله سیله ضادی خوش ادا
اولدر ضادک مخرجی بل جمله حرفلردن اوزن
دل یانینک ۞ اولندن ۞ تا ورنجه اوجنا
استطاله ۞ دیمنک معناسی اوزنمقدر
مخرجیله ضادیعنی ۞ صاغ صولدن قارئا
مستطیله لک ۞ صفاتی ضاده مخصوصدر فقط
بولدی اون یدی صفاتی بل حروفک انتها ۞

تکملة

تكملة الاصول من صفات الحروف في المتن

بو محلده دخی دلا ترجم ۞ اولان مشهور صفات
اون یدیدر ۞ بل جزری نظم اوزره عارفا
مشهورا اولمایَن ۞ صفتلاری حروفن دخی چوق
تفصل اوزره ۞ الف صفاتن دییه یم قجدرسکا
شیخ جعفری ۞ بویورر رحمة الله علیه
الف ایچون واردرر ۞ اون بش صفت ای طالبا
اولی مجهوردر ایکنجیسی ۞ رخوه دررر بلسن انی
منفتحه ثالثنجی ۞ مستفله رابعا ۞
خامسنجی در خفیه سادسی ممدود در ۞
رابعه دُر ۞ یدنجی هم مماله ثا منا

طوقزنجی • هاویة هم • علیله اوننجیسی

داخی اون • برنجیسیده • زائدة درهنا

اون ایکنجیسی • دررد بده داخی آنڭ

اون اوجنجیسیده بلکل ولدآنڭ مصمته

داخی اون دردنجیسی هم مبدلة درآنڭ

اون بشنجیسی • دخی محذوفة درانتها

کینه بنلرده • الیغن مشهور صفتلاری درر

غیر مشهوره سن اتمادم • بیان دیر شیخنا

یعنی برم شیخم • حضرتکه شیخ جعفری

داخی ابن الجزری در • رضی الله عنهما

فاعلاتن فاعلات • فاعلات فاعلات

اخذ

اخذ تجوید • ایلمك • لازمدرر باکا سکا

الباب فی بیان معرفة التجوید الحقیقی • والاخذ بالتجوید ختم لازم من لم یجود القرآن اثم

تجوید ایله حضرت قرآنی • اخذ اتمك د لا

فرض عین در • مؤمنونه تا الی یوم جزا

سئولکه تصحیح اتمیوب • قرآنی یکلش اوقسه

بلسن اول اولدو • کنهکار انجنز قرآن اکا

لانه به الاله انزلا • وهکذا منه الینا وصلا

زیرا اول • قرآنی الله امر ایله جبرائل

لوح محفوظدن ادبدر تجوید اوزره انزلا

هم مخارجله صفات ومدغم ومظهر اله

داخی هم اقلابله ● اخفا وهم ● تشدید معا
هم مخفف ایله تفخیم ● ترقیق تحقیق ایله
تسهیل هم حذف ● اثباتی وقوفده بلا
مدّ لازم ● مدّ مشبع مدّ متصل ایله ●
مدّ منفاصل له ● داخی مدّ عارضله کذا
وصلله هم قطعله تتبین هم تصحیح ایله
داخی هر بر حرفه ● حقّی نه ایسه اعطا اولا
● پیك حضرت ایندی تعلیم رحمةً للعالمين ●
حضرتینه حق نبیسه ● هر حروفی ● دائما ●
تعلیم ایتدی پس رسول الله دخی اصحابینه
تابعین ایتدی صحابیدن تعلّم ● هکذا

سالفندن

سالفندن ● هم خلفدن تاشیوخیله رواة
واسطیله واصل اولدی بیز حقدن حمداً کثا

وهو ایضاً حلیة التلاوة وزينة الأداء والقراءة

یعنی اول تجوید ● بلمك واجب اولدوغی کبی
بل تلاوت ● زینتیده واجب اولدو هکذا
هم قرائتی ● دخی زینتی ● فرضدر ● تالیا
زینتی ● تجوید شیوخ ● اغزندن اخذ ایتمك ادا

خذوا العلم من افواه الشیوخ ●

● کندی کندندن ● اوقوما غا تلاوة دیدلر ●
هم قرائته ● دخی دیرلر تلاوت عالما ●
یا ادا نه دردیو قلسك سئوال ای جان من

بل شيوخ اغزندن اوكرنب اوقو مقدر ادا

وهو اعطاء الحروف حقها من كل
صفة لها ومستحقها

يعني تجويد تعريفي هر حرفه اعطا ايلمك
حقني كم هر صفاتدن اولدمذكور ابتدا
اول صفاتي لازمادن مستحقي نه اسه
يا صفاتن غيري كم تفخيم ترقيقدن اولا
رفع نصبي جر در يا مستقل يا علو در
ويره هر بر حرفه حقن اتميه حرفه جفا

ورد كل واحد لاصله واللفظ
في نظيره كمثله

يعني

يعني تجويد بودر كم قارئ ردّي صرف ايده
حيّزي اولان حروفك مخرجندن دائما
يعني حرفن نظيريله بل تلفظ قيلجق
ترقيق اسه ترقيق ايده بكزمش جنكم اكا
تفخيم اسه تفخيم ايده صفتده مستقل
اسه الحقدن اده علیادن اسه هكذا

مكملا من غير ما تكلف
باللطف في النطق بلا تعسف

اولدغي حالده مكمل يعني لفظ حقني
مخرجيله هم صفتدن نيسه حقن قل عطا
يعني اول لفظي تكلفسن اوقوسن دمبدم

اكه اغزك ● سن اوقركن جينمه حرفي ادا
لطفله نطقكده قرأني ● قرائت ايلكل
هم تعسّف سز ● اوقوكم كندكه كوج اولميا

وليس بينه وبين تركه ● الا رياضة امرئ بفكه

تجويد الله ● ترك تجويد اراسنده فرق دكل
اغزايله چكينجه ● الا رياضت امرئ اكا
ديدلر ● اولمز مجود نه قدر بلسه علوم
تا شيوخ اغزندن ● اول اخذ ايليوب چالشا
فاعلات فاعلات فاعلات ●
تجويد ● اوزره اوق قرآن محو اوله چوق سيئات

باب في بيان

باب في بيان الترقيق والحذر من التفخيمات

ورققن مستفلا من احرف وحاذرن تفخيم

لفظ الالف مستفله حرفلردن اولنجه اوقوا
يعني قرق قالن اوقو مقدن الف لفظن دلا
بودرر قرقويزي ● اوقندغي حنده الف
اغز اچلنجه قالن اوقونز ● اول مطلقا
يعني اغز اچلب دل يوقري قالقدقده اجي
مطلقا قالن اولر بل سن اي اى طالبا
كلسه مستعليدن ● صكره الف تابع اولر
بل قوي ولقله مستعليه حرفي مثل طا ●
بالضروري اخذ ايدر حكمن قوينك مستفل

قالن اوقمقدر • اولدمبق الفده هيچ خطا

كهمز الحمد اعوذ اهدنا الله ثم لايته لنا

يعنى الحمد الفنى اينجه اوقوجان من
همز اعوذ همزه سينى اول مرقق • دائما
اهدنا ده بعد نون اولان اليفى اينجه قل
لفظة اللهك دخى اول اليفن رقيقا
قالن اوقو لفظة اللهك اكنجى الفن •
صكره لله لامى ايله اينجه اوقو لامى لنا
واردر • بونلرده هب قالن اوقمق حرفلرى
همجوار اولمقله • قالن اوقنان حرفلا رنا

وليتلطف وعلى الله ولض •

والميم

والميم من مخمصة ومن مرض

يعنى بل وليتلطف لاملرى اينجه • اوقنز
لام ساكن واو مفتوحه يه تابع اولميا
لام ثانى طايه تابع قلمدنده يك صقن
هم على نك لامده اينجه • اوقنور دائما
قل حذر قالن • اوقومقدن على نك لامنى
لفظة الله لامنه • اولميا يه تابع حيث رجا
هم ولا الضا لام اليفى اينجه اوقنور دورادا
لام الفدن يك صقنكم ضاده تابع اولميا
مخمصه لفظنده اولان ميملريده جان من
قالن اوقوماكه ساكا ايرميه ذنبى خطا

مستفيله حرفلر يدر ميم ● قالن اوقسك

تابع اولور خا يه ● صاده لحن اولور بل دائما

هم مرض لفظنده اولان ميم دخی انجه قل

حاذر اول قالن اوقومقدنكه ممد نصكره را

فتحله كلمشدر اولما يه تابع رايه ميم

را قويدر ميم ضعيف حكم قوينك اولميا ●

وبا برق باطل بهم بذي ●

واحرص على الشدة والجهر الذي ●

يعني برق باسني قالن اوقومقدن صقن

انجه اوقو بايكم ● اولمايه تابع رايه با

لفظ باطل باسني قالن اوقوما قل حذر ●

واردر ايكی قورق ● بونده بيرالف بيربا

با الف هم مستفيله حرفلر يدر بلمش اول

تابع اولور ● طا يه بنلر كر مفخم اوقيا

هم بهم باسيله ● داخی هم بذينك باسده

انجه اوقوشو بيلكم ● باي عجم بل اولميا

يعنی اول سن حريص شدتله جهرين صفتی

اوزره واردر ● باده جيمده بو صفتلر دائما

يعنی با حرفن ● اوقوركن داخی جيم حرفني

نه قسيكی صوتكی حبس ايله قوما طشريا

هم نفسله صوتكی حبس ايتمز ايسك بلكه با

فايه دونر داخی جيمده شينه دونر كوريا ●

فيها وفي الجيم * كحب الصبر
ربوة اجتثت وحج الفجر *

ايكلين بائو جيمده تخفيف وتثقيل صفت
اولدغن بربر * ديايم اوچ مثاليله سكا
بيرسي باكيم مشدد حركتله حب كبي *
بيرسي بائو صبر كيم اولد ساكن دائما
وزنجون * كلمشددرهم باء ربوة لفظده
اشبو امثالكردرركم حاذر اولسن حيثجا
جيمه داخي وار مثالك تخفيف وتثقيله
جيم اجتثت دررکم کلدی ساكن اي اخا
هم ايكنجي جيم مشدد كسرله حج كبي *

وزنجون

وزنجون * كلمشددررا الفجر طالبا
حركتله باخو ساكن تخفيف تثقيل كلن
باء جيمده * جهر شدت صفتيني اثبتا
بو مثاللر غبر بائو جيمده دخي بونليه دز
ضايع اتمه * حضرت قرآن ايچنده جون كلام

باب في بيان حكم القلقله في متن الجزري

وبيّنن مقلقلا ان سكنا *
وان يكن في الوقف كان ابينا

سن بيان ايله مقلقل حرفلردن اولني
يعني تبرت لىشرحو في كرسكوني اصل ولا
ياسكوني عارضي ولسه وقفده جان من

وقف حالنده زیاده قل بیان کل حیث جا
پس قیلدتمق لغتده قلقله دیدکلری ●
قطب جد ● حرفلر بدر اول مقلقل دائما
قلقله سن قل بیان اشبو حروفی خمسنك
وصل حالنده دخی ولدو بیان الزما
پس سكونی اصلینك قافه مثالی یقطعون
طایه اهبط بایه حبل جیمه اجتثت ● دلا
هم دخی دالن مثالی ولد ایدناه ● بل
خوش مثال اولدی شكا قرانده بنلر دائما
وقف ایدنجه بل سكونی عارض وزره دخی هم
بودرر قافن مثالی من عمیق ● طالبا

طامثالی

طا مثالی در محیط با مثالی هم ما ب ●
جیمه زوج در مثالی داله وعید هكذا ●
نصب جری رفعله ● داخی منونا بله هم
حالتی وصلنده ● داخی لازم اولدی قلقله

وحا حصحص احطت الحق ● وسین
مستقیم یسطو یسقو ●

حصحصانك حالرنده بیان لازمدرر
مستفل صفتلرینی ● یعنی حالرده سكا
صادلری مستعلیه ومطبقه در قل بیان
حالری ایكنجه اوقوكم ● صاده تابع اولمیا
هم احطت لفظنك حاسن بیان قل ایكنجه

الت یاننده کلیدر مطبقا دن حرف طا
حاء قالن اوقیوبن • طایه تابع قلمغل
کربان • اولمسه بونلر لحن اولوردر علما
دخی الحق ده اولن حای بیان قل انجه اوقو
اولمیا حا قافه تابع • حق حایی قل عطا
مستقیمن سیننده انجه اوقو قل بیان
یعنی رخوه حرفدر سین حرف شدت دخی تا
رخو و شدت صفاتی اولد قافه همجوار
سین تایی انجه اوقومق لازم اولدو بلسکا
یعنی تائی انجه اوقو قافه تابع قلمه سن •
بل تلفظده مجاور اولد قافه یعنی تا

داخی یسطو

دخی یسطو ایله یسقو سینلرینی قل بیان
رخوه حرفی سین در حرفان شدت قاف وطا
سینلری انجه اوقو طا ایله • قافی هم قالن
قلمه تابع طایه قافه سینلری ایله رقیقا •

باب الراءات

ورقق الراء اذا ما کسرت
کذاک بعد الکسر حیث سکنت

یعنی رایی انجه اوقو راکجن مکسور اوله
دییو امر ایتدی • شکا ابن الجزری طالبا
هم دخی را شول مکانده کینه ترقیق اوقنور
ساکن اولوب بعد کسر واقع اولسه حیث جاء

انجه اوقنور مثالی مریه هم واصبر کبی

کسر لازم راء ساکن اولد بنلر دائما

اولدو واستغفره ایله هم وکبره دخی

هم فانذر له فطهر خوش مثال اولدو سکا

ان لم تكن من قبل حرف استعلا

او كانت الكسرة ليست اصلا

حرف استعلادن اول حرف را ساکن اولا

اشبو صورت تفخم اولور لفظ مرصاد مثل آکا

یاخود اول کسره اصل اولمایا در مائ

کسر اصلی اوله اما کسر عارض اولمیا

کسر عارض بیلك مثالی ارجعوا هم ارجعی

تفخم

تفخم اوقنمق بلمثلنده اولدو لازما

باب في بيان قواعد فوائد في الترجمة

اولدو درت قسم اوزره رانك کسره سی فاندخی

ایدیم بربر بیان امثال ایله کل سکا

کسر لازم متصلدر بیریسی بل اولا

کسرله را کلمهٔ واحدده اولمق شرط آکا

مثل فرعون ایله داخی شرذمه انظر کبی

هم وشاور داخی واغفر داخی مثلی مرفقا

اشبو امثالده که را الجمله انجه اوقنور

قالن اوقوما صقلك قرآن اچنده حیث جا

کسر عارض متصل اولدو ایکنجی قسم هم

كاه ثابت اوله كسره كاهجه ساقط اولا

همزهٔ وصل اسرسى كبيدر اول اسره همان

بل مثالن ازكعوا ارجع اله • ارحمهما •

وصل اولنجه ساقط اولور بو مثالده كسرلر

فصل وصلنده • بورالر يوغون اوقونردلا

كسر لازم منفصلدر • اوجنجى قسمى دخى

ثابت ولا كسر لازم لاك ساقط اولمايا

كسردن صوك كلمتين ده ايك ساكن كلمه سى

حضرتى قرآن ايجنده يعنى الذى ارتضى •

كسر عارض منفصل اولدى دور دنجيس بل

كسر بر كلمه ده واقع اوله • بر كلمه ده را

مثلا ان ر

مثل ان ارتبتم ايله داخى • ام ارتابوا كبى

هم دخى من ارتضى ايله • لمن ارتضى •

بو مثاللر • جمله سى هب كلدى قرآن ده عيان

يعنى تغنم ايله رايى • قنده كلسه اى اخا

شمدى ساكا • بلدرم قندن كلر اصلى بونك

بو كلامدن • فهم ايدرسن اولدك ايسه اشنا

باب رابعدن • ثلاثيسى رضى در بونك

ارتضى باب افتعاله • اولدى بل بو نقللا •

يايى قلب ايتدك اليفه بوكن اولدى ارتضى

بو در ربلسن • جوابم كم اولورسه سائلا

هم ريب دندر ارتبتم ثلاثيسى دخى

ارتيب اولد ۞ باب افتعاله نقللا ۞
ياى قلب ايتدك اليفه ارتاب ديدك بكز
ديه‌يم ارتبتم اصلن كلمه‌سى ايله شكا
فعل ماضى هم دخى جمعى مذكرله خطاب
اولد اصلى ارتيبتم ۞ ذكله اعلالين ياء
حرف علت متحرك ۞ داخى ماقبلى فتح
الفه قلب ايليوبن ديدك ارتابتم ۞ اكا
بو سببله واقع اولدى اجتماع الساكنين
بيرى يادر بيرى مقلوب اولن الف در هنا
صكره يادن ، مقلوب اولن الفى حذف ايلدك
باقى قالدى بو محلده لفظ ارتبتم شكا ۞

اولدباب

اولد باب افتعالن همزه‌سى همزه وصل

ابتداده ثابت وصلنده ساقط حيث جا
اصله تبعيتدن ۞ ايچون اشبو امثال رالرن
حضرت قرآن ۞ اجنده قل مفخم دائما
پس انكچون در ۞ بولرده را مفخم اولدغى
همزه وصلن كسرسى بل اولدغيچون عارضا
ايكى ساكن جمع اولوبدر رسما الذى ارتضى
كلمه‌سنده كسره دن ۞ صكره فقط اول فتحا
هم ان ارتبتم ام ارتابوا ايله ۞ من ارتضى
رادن اول كسر عارض نون ممده واقعا
اشبو امثاللركه ديدم دائما تفخيم اولور

منفصل كسري گرك لازم گرك عارض اولا

تكمله في فصل الرا في الترجمة

بلكه رائي ساكنه دن اول اولسه خارجا ن

يعني را ساكن اولوب ماقبل كر مضموم اولا

پس سكوني لازم اولدي • بل مثاليني انك

لفظ قرآن كتردم • قل مفخم دائما

كينه رائي ساكنه نك اولي مكسور اولا

كل فبشره مثالن ايله ترقيق طالبا

مفتوح اولسه كينه رائي ساكنه نك اولي

لفظ ارسل در مثالي قالن اوقو قاريا

ساكن اولا را وهم ماقبلده ساكن اولا •

كلمه

كلمه مشدد • بو ايكي ساكن وصلده اي اخا

يا مكر وقفا اولا اول وقف كالصبر ساكنان

دخي چو قدر • تفصيلي رانك ولي تم الادا

احتمالاتي • بو رانك زبرا اكثر درسيجي

هر بريني • بو محلده قصر اولندي • اي دلا

والخلف في فرق لكسر يوجد •

واخف تكريرا • اذا تشدد •

يعني فرق كلمه سنده واقع اولدي بل خلاف

بعضلر ترقيق • ادرمش بعضلر ده غلظا

تغليظي تجويز • ادنلر را دهم ديركر امش •

واقع اولدو بعد را بل حرف استعلا هنا •

داخی هم ترقیق ادنلر ● دیرلرمیش بو محل
حرف استعلا بولندوغی چوندر کسرله
قاعده حرف استعلا اولورسه فتحله
اول محلده ● اتفا قاراء ● ساکن فخما
مثل قرطاس وارصادا لبالمرصاد الـه
داخی فرق کبی هم بل حضرتی قرأندجا
هذا شرح مصراع ثانی فی الترجمه
یعنی اخفا ایله تکریر صفتینی یك صقن
را مشدد اولسه اوج دورت حاصل اولور
فی الادا ● کر مخفف اولسه کینه ایکی را حاصل اولور
کوزله تکریرن مخفف یا مشدد اولسه را

باب

باب فی بیان تفخیم الکلمات
وفخم اللام ● من اسم الله ●
عن فتح او ضم کعبد الله ●

تغلیظ ایله لامی سن ● لفظه الله دن دلا
فتحدن ● یا ضمدن صکره که اسم الله اولا
فتحه نك بودر ● مثالی دیرم ● اللهم یا
ضمه نك داخی مثالی یعلم الله حالنا
یا مکر ما قبل مکسورا وله الله لفظنك
اولز ماندە ● لامی ایله ترقیق بالله اکا
فتحدن ● یا ضمدن صکره لامك تغلیظی
اسم الله فرقی ولا بل اسم لا ایتدن فی الادا

تفخيمك وجهى كه يعنى تعظيم ● اللّهمّ دز
لفظاً و معنىً دخى هم وصلاً و وقفاً غلظاً
داخى اسم الله ايله فرقيچون اللات بيننى
اسم من اسماء الاصنام
وقف ايدر اللاتده اللاه ديو وقفنده كسائى

● باب في بيان التحذيرات ●

وحرف الاستعلاء فخّم واخصصا
لاطباق اقوى نحو قال والعصا

حرف استعلاء يعنى قالن اوقو دائما
داخى تخصيص ايله اطباق حرفلرينى حيثما
يعنى وجدن ● زياده قالن اوقو دوردنى
اوچ مستعلى حروفى ولد انجق مطلقا

دورد

دورد مستعلى يه وهم مطبقه در سبعه نك
ايكيچون ديدى ناظم دورده فخّم واخصصا
يعنى اطباق حرفلرى اقوى درر تخصيص ايله
قال لفظندن ● زياده قالن اوقو نز عصا
حرف مستعلى يه در قاف مطبقه حرفيدر صاد
اول مفخّم ● قال لفظندن ● زياده صالحا

مصراع وبيّن الاطباق من احطت مع اوّل ●

جز اولن احطت لفظندنكه طا حرفى درر
قل بيان اطباق صفاتن حرف طاده قاريئا
طاء ساكن تايه اوغرامقله ادغام محض اولور
طاء تانك مخرجى اولمقله بل متحدا ●

تاده ادغام اولمسينه غير مستعمل دينر

باق قالدي اطباق صفاتي حرف طاده دائما

اوست دماغدر يعني طانن مخرجي كالسان

يا يشب صكره وارر تا مخرجينه بالاداء

كوربيان اولمز ايسه اطباق صفاتي طادبل

حقن اعطا اتمش اولورسون آنك قارئا

مصراع بسطت والخلف بخلقكم وقع ثاني

جزا اولان بسطت لفظندنكه طانك كل بله

قلبيان اطباق صفاتن كينه طاده هكذا

ذكر اولندي لفظ احطت ده بونك تفصيلي

كل قياس ايت بوني دخي اول احطت لفظنا

قافله

قافله كاف اولدجنسين همدخي مخرجلري

بر برينه بك قريب اولمغله نخلقكم سكا

اتفاقيله بو نخلقكم ده ادغام اولنور

قافده استعلا صفاتي واقع اولدي خلقلا

بعضيلر ديمشكه قافده باقي استعلا صفت

اوست دماغك اخرينه اخري دل جالنا

صكره قالقب مخرجي كافه جلننجه لسان

قافده استعلا صفاتي باقي اولور في الادا

بعضيلر داخي ديمشكم قافده مستعلي صفت

باقي دكلدر همان كل قافي قلب ايله كفا

يعني قافي كافده ادغام ايله نخلقكمدر سن

باقی دکلدر ● دین قول اوزره اولسن مدغما
کرچه دیدم ● بو قواعد اوزره بلسن چوق کلام
حاصل اولمز ● بلتعلمسز درمکله ای آغا

واحرص ● على السكون ● في جعلنا
انعمت والمغضوب مع ظللنا ●

اول حریص لام جعلنانک سکونی اوزره‌هم
قلقله کبی اولورلام ● طالقلنسه ظاهر
نون انعمت یی داخی قلمه صاقنک قلقله
غین مغضوب سکونی اوزرا اولسن خار صا
هم ظللنا ● لامنک ایکنجسن داخی صقنک
ازقلتمه بک حریص اول لام سکونی اوزرتا

اشبو

اشبو ساکن حرفلر اوزره حارکه یا قلقله
سیمتینی کر کسترپرسن لحن ادرسن جاهلا

وخالص انفتاح محذورا عسى ●
خوف اشتباهه بمحظورا عصى ●

یعنی خالص ایله محذوراده ذالن انفتاح
صفتینی بکزمه‌یه ● اوقنورکن ظایه‌دا
هم عسی‌نک سیننی‌ده انفتاح صفاتنی
خالص ایله ● صاده بکزتمه اوقورکن قارئا
یعنی محذوراده ذالی انجه اوقودمبدم
هم عسی لفظینی داخی ● انجه اوقو دائما
قورقو واردر لفظ محذورا اوله محظور کبی

خالص اولمزسه عسی سیبی ده اولور كالعصی

وراء شدة * بكاف وبتا

كشركم وتتوفى فتنتا *

كافله تا ده * اولان شدت صفاتن راء اول

ساكن اولا كر بلر * یا خود حركلی اولا *

بو ایكی حرفی قرائت ایلدیكك دمده سن

صوتكی حبس ایله صاقن صالی ویرمه طشرایا

صال ویرسك صوتكی بك بو ایكی حرفده اكر

شبهسز كاف شینه دونر همده خی بل سینه تا

بك كرت بو ایكی * ایكی حرفی كر تلفظ ایدسز

یا خصوص اولا مكرر كافله هم داخی تا *

كاف

كاف مكرر اولدغینه شركّكم اولد ومثال

تا مكرر * اولدغینه * تتوفى فتنتا *

واولى مثل وجنس ان سكن *

ادغم كقل رب وبل لا وابن *

یعنی مثلین ایله جنسین دن ایكی حرف جمع اولا

اول ساكن اولورسه ثانیده ادغام ایتسن

دیدلر مثلین اكا كم * مخرجی صفتلری

متحد اولا كه * یعنی بر برینه بك كزیا

اشبو قل لا ایله بل لا اولد مثلینه مثال

ازبر ایله فهم ایده سن تعرفندن عارفا

دیدلر مخرجلری جنسینك اولور متحدا

لالِٔ صفتلاری اولور ● بل مغایر دائما
اولد جنسنه مثال ● بل ربکم قل رب کبی
کزله قرآن اجرا امثالن ● بولاری حیث جا
بر روایتده بوکا ● ادغام تقارب دیدلر
بر طوتان قول اوزره لا من مخرجن همچنی را
متقاربین اودرکم ● مخرجده قریب
یا صفتده ده قریب اولمقدر تعریف آکا

فی یوم مع قالوا وهم وقل نعم ●
سبحه لا تزغ قلوب فالتقم ●

یعنی اظهار ایله فی یوم دکی مثلین یالوی
فی دکی یا حرف مد در ادغام اولنمز اویا

ادغام

ادغام اولسه حرف مدک مدی بل ضایع اولور
مانع اولدی حرف مد ادغامه ایچون هنا
اولمدی قالوا وهم ده داخی ادغام شبهه سز
کرچه مثلین اولدیلر حرف مد اولو مانعا
بوندا داخی اولسه ● ادغام حرف مد ضایع اولور
حرف مد مانع در زیرا بل اولمز ادغام حیث جا
قل نعم ده وار سببده ادغامه لام بری هم نون
متقاربین دن اولمقله ● اولی هم ساکنا
حرف ادغام بیر لام بیری واو دری بیریا
اتمش بر حرف ادغام نونده اصلا ذوالادا
ایچون لام دخی ادغام اولنمقدن قچب ●

بوندا ادغام اولمدی ❁ لام اولدی اظهار دائما
لام تعریف اولور ادغام دیو اولسه کوسؤال
بودرر انك جوابی کثرتندن مدغما
کلمهٔ سبّحه بیده امدِ اظهار ایله سن
مانعی ادغام بولندی تفصیل ایدیم سکا
بل حروف حلقده وار در قاعدکم هر قچن
بر محل ادغام ❁ تقاربدن که حرفان جمع اولا
مخرجی ایکنجی حرف انجری اولسه اوّلکیدن
حرف اوّل ثانی حرفده اولمز ادغام ای آغا
یعنی هانك مخرجیده اولدها دن انجری
❁ ایکیچون مانع اولدی اولمدی ادغام هاذحا

لاتزغ

لاتزغ قلوب لفظن داخی اظهار ایلکل
بوندا داخی ❁ حرف ساکن شرط ادغام وارکذا
اولمقله بر عضوده ❁ غین قافك مخرجی
بربرینه مانع اولوب ❁ اولمدیلر مدغما
پس کذلك ایله اظهار فلتقم لفظن دخی
کورنور ادغام تقارب بونده دخی لام تا ❁
بربرینه پك بعید در لام تانك مخرجی ❁
پك قریب اولمق کرککم بر برنده ادغام اولا
حمد لله خوش بیان اولندی ادغام مانعی
سائره امثالین دخی کل قیاس ایت سن بوکا

تکملهٔ مثنوی

ایکی قسمه منقسمدر لفظ ادغام ای بشیر

بیر ادغامی صغیری • بیر ادغامی کبیر

بودر ادغامی صغیر کم انده مثلین جمع اولا

اوّلی ساکن اولوب • ثانیسی حرکتلی اولا

اشدّ بونده • بر عمل وار قارئه انجق همان

لام لامی یجنده • ادغام ایلمکدر بل عیان

بیر قل لا اسئلکم بیر • بل لا مثلدر

سائر امثالی مماثل جمله • بونلر مثلدر

دیمکیم ادغام کبیرین دخی احوالن سکا

بلکل انده داخی جنسین یا تقارب جمع اولا

ساکن اولسه حرف اوّل انده وار ایکی عمل

بیر اولدو

بیر اولدور مثلینه قلب ایلمکل قلمه جدال

هم ایکنجی عمل اولدو ساکه • اوّل مدغما

مثل قل ربّی کبی • بل ربّکم در حیث جا

باب الظاءات المبرز من الظاء

والضاد باستطالة • ومخرج

ميّز من الظاء وكلها تجي

یعنی ضادک استطاله صیفتیله مخرجین

ایله تمییز جمله ظادن حرف ضادی حیث جا

زیرا کیم ضاد مخرجی بل جمله حرفلردن اوزن

دییو مذکوردر مخارجی حروفده ابتدا

ظادن ارتق اولدو ضادک مستطیله صیفتی

مخرجیله ایله تمییز دیر انگیچون ذوالادا

مصراع • في الظعن ظل الظهر عظم الحفظ اول

سوره نحل اجروا قعدر فقط ظعن كلمه سی
یوم ظعنكم عبارتیدر • ای قارئا
ضاد اوقوما قل حذر ظا ایله معناسی آنك
كوچمك ایمش دیدلر بلكل مفسرلر اكا
بردخی ظل كلمه سی یكرمی ایكی یرده جا
في البقره بل وظللنا علیكم ابتدا
اوقوما ضاد ایله • ظل لفظی و ظلدندر
كلكه معناسینه دیدی ظلة بل فاضلا
ایكی یرده واقع اولدی ظلة اعرافدر •

داخی ایكنجی سی یوم الظلة دیر في الشعرا
لفظ ظهر ضاد اوقومقدن • ایله حذر
كونك اورتاسینه • دیرلر ضم ظا ایله اولا
واقع اولدی ایكی یرده سوره نورده بری
الظهيرة ومن لفظیدر • بل ظا ایلا
سوره رومده ایكنجی سی • وحين تظهرون
ضادله قلمه • قرائت بونلر یده اول حاذرا
بردخی لفظ عظم كلدظمی عینیله • هم
اولولق معناسنه • بل لفظ عظمی دائما
كلدقرانده • یوز اوچ یرده عظیم لفظهم
بقره نك اولنده دربریسی • ابتدا •

قرقلقی یرده حفظ لفظی دخی بلطا اله
کلدی قرآن ● اجر حفظ ایت آنلری اول حافظا
سورهٔ بقره ایچنده ابتداسی حافظوا ●
لفظدرکم آنله تمییز حرف ضاددن دائما

مصرع ایقظ وانظر عظم ظهر اللفظ ثانی

لفظ ایقظ یقظه دن درکه کلدی طائله
اویانقلق معنیسینه در دیدی عالما ●
عین ایله لفظ ایقظ کلدی قرآنده بل
یقظه دن لاک مشتق اولمغیله فی اللغا
حضرت قرآن ایچنده واقع اولدوغی محل
لفظ ایقاظا فقط بل سورهٔ کهف ایچره جا

طائله

طائله اولان بری دخی کسریله انظر درر
دیه یم امثالنک ● بعضیسی کل نظمیله
بل یکرمی ● ایکی یرده واقع اولدی اولی
البقره ده ● ولا هم ینظرون در امهلا
سورهٔ اعرافده داخی ● قال انظرنی الی
سورهٔ حجر ایچره هم رب فانظرنی الی
جمعله هم مفرددی ● قرآن ایچنده بونلرین
القومق معنیسینه در دیدیکم عالما ●
فتح عین هم سکونی طائله لفظی عظم
استخوان معنیسینه در دیدیکم فاضلا
یعنی کمک
کلدی اون دورت یرده جمعی مفردیله بلا لخ

في البقره اجر كلدی ● العظام ابتدا ●

فتح ظا ایله ظهر لفظیده بلکل ای اخی

ارقه معناسنه ایمش جمع مفرد له اولا

اولدخی قرانده ● اون دورت یرده واقع بری

سورهٔ بقره ده لفظ ظهورهم هم سکا ●

ظا ایله اولنلرین ● بری سده لفظ کلمه سی

اولمش قران ● اچنده عین ایله بو ادا ●

لاک مشتقندن اما بر محل کلدی فقط ●

سورهٔ قاف اجره ما یلفظ قولی ظا الا

اشبو مذکورات ● صاقن ضاد له اوقومه سن

مخرجیله صیفتیله ایلسن برخوش ● ادا

مصراع

مصراع ● ظاهر لظی شواظ ● کظم ظلما اول

بر دخی قران ● ایچنده کلدی ظاهر ظا ایله

باطنک ضدی دیدیلر ظاهر ایچون ذو الادا

لفظ ظاهر التی یرده ● کلدی قرانده بری

سورهٔ انعام ایچنده ظاهر الاثم ابتدا

هم علو معناسنده ● التی یرده کلدی بل

ابتدا سیدر براءتده لیظهره علی

هم ظفر معناسنه ده کلدی اوچ یرده بری

کیف وان یظهروا کینه براءتده کذا

کلدی ایکنجی انهم ان یظهروا کهف اجرهم

داخی وجنجی تحریم اجره اظهره سکا ●

لفظ ظاهرهم اعانت معناسنه ده كلر
حضرتی قرآن ● اجنده بل سكز یرده دلا
بو سكزدن بیرسینی دییه بمكه بقره
اجر كلدی بل تظاهرون لفظی ابتدا
لفظ ظاهر هم ظهار معناسنه دخی كلر
موضعی ثالثده بربر دییم انلاری شكا
سورهٔ اللائی تظاهرون ● بری
ایكی یرده داخی كلدی قد سمعده سامعا
اولی بل سن یظاهرون منكم ● در آنك ●
هم ایكنجیسی تظاهرون من در قارئا ●
ظائله كلدی نظی قرآن اجنده موضعان

بل معارج

بل معارج سورسنده بیرسی لفظی لظی ●
تغییر اولمامش در اول لفظیله بل مرسوم درر
لالك مستقندن اما سورهٔ لیل اجرتا
یعنی كیم ایكنجیسی لفظ تلظی طا بله ●
طام ادیدر لظی سترندن الله صقلیا
سورهٔ رحمانده كلدی انجه شواظ ظاء له
اوز علوی دیوانی تفسیر اتمش عالما
علاو
ظائله كلدی كظم معناسی یتمقدر غضب
عین ایله وارد اولمادی كظم لفظی دلا
لالك مستقندن اما آلتی یرده كلدی بل
برسی والكاظمین الغیظ عمران اجرتا

ظائله در بل ظلم معنیسی ظلم اتمکدرر
لاك مشتقین • امّا دیدا آنك فاضلا •
کلد قرآنده • ایکی یوز سکسان ایکی یرده بل
سورهٔ بقرهده • الظالمین در ابتدا

مصراع اغلظ ظلام ظفر انتظر ظما ثانی

لفظ اغلظ ظائله در لاك مشتقی آنك
حضرتی قرآنده اون اوچ یرده اولدی واقعا
آل عمرانده بریسی بل غلیظ القلب در •
غلیظ لفظینه قالن دیرلر ایمش ذو الادا
ظائله در ظلام لفظی دخی ای نور عیز
بل قرنلق معنسینه در ظلام دیر عالما •

کلدی

کلدی عینیله قرآن اچنده بو ظلام
لیك مشتقندن اولدی ست عشرین موضعا
حضرتی قرآن • اچنده فی البقره بیریسی
فی ظلمات • عبارتیدرر • اك اوّلا
بر دخی ظاء ظفر در ضمّ ظا ایله کلن
ذی ظفر لفظ انعام اجره انجق واحدا
لفظ ظفر معناسی طرنق دمکدر ای پسر
انتظار معناسی داخی ولد قتلنمق سکا
انتظر ظا ایله اون دورت یرده در ای ذو فنون
بیر انعام اخرنده • انتظروا ابتدا •
ظائله کلدی ظما لفظی دخی ای تشنه دل

معنسی انك صوسزلقدو دیدیلر عالما
بوظما لفظی دخی اوج یرده کلدی بیریسی
سورهٔ توبه اچنده لا یصیبهم ظمأ
سورهٔ طه ده کلدی تظمؤا فیها ولا
سورهٔ نور اچره الظمآن ماء طالبا
اشد بونلر جمله سی ظا ایله در بل شبهه سز
ضادله اوقومه صاقن اول بغایت حاذرا

حسب حارج سنج حسینی فی الترجمه

توبه هم ندم ایتسه ادم دفع ایدر عطش ظما
رحمتی بارانی قیلر نثار ایرزد اکا
غافر الذنب پادشاهدر قابل التوب واله

دیلدیکی

دیلدیکی قوللرندن محوادر ذنبی خطا
نیجه یوز بیك یل عبادت ایتسه قولندن بری
فضل اولمز سه خدانك عدل الله ایدر جزا
ای حسینی توبه کار اول روز شب قل توبه‌یی
عفو رحمان اهل عصیان ایچون اولور دائما
لطف حقدن نا امید اولمه صقن هیچ بر نفس
چنکه قولسن چقمیوب طوربن خوف له رجا
اظفر ظنا کیف جا وعظ سوی
عضین ظل النخل زخرفا سوی
بعد ان اظفركم ظا ایله نصرت معناسی
سورهٔ فتح شریفده بل فقط ای قاریا

کلدی صانمق معنسنه کلمهٔ ظن ظا ایله
لاک مشتقیدن آلتمش یدی یرده واقعا
جمله سندن بودر سورهٔ بقره داخی
بل یظنون انهم در واقع اولان ابتدا
کیف اسم مبهم اولدی حالدن استفهام اچون
هم وعظ کلمه سی داخی ظا ایله در واعظا
اشبو وعظن معناسینی دیدیلر تخویف اچون
کلدی مشتقیدن اما لفظ وعظ کدن سکا
حضرتی قرآن اچندن بل طوقوز یرده همین
فی البقر وهدی وموعظة ابتدا
هم عضین دن غیر الفاظن مقدم جملسی

ایله تمیز

ایله تمییز مخرجینی ضاد ظانک دائما
بو عضین لفظی داخی ضاد ایله مرسومدر داخی
سورهٔ حجر آخرنده بل فقط ای قارئا
ظا ایله اوقومه صاقن جا قرآن عضین
ضاد ایله یعنی بولکلر دیمش اکا عالما
سورهٔ نحل اچر کلدی ظل لفظی ظا ایله
سورهٔ زخرفده اولان ظل ایله هم سوی
یعنی ایکی سورده ظل بکزدی بر بیرنه
ظل وجهه فی النحل هم وجهه ظل زخرفا

وظلت ظلتم وبروم ظلوا
کالحجر ظلت شعرا نظل

سوره طه ده کلدی ظلت ظائله فقط
اوقو ای دل الذی ظلت علیه عاکفا
واقعا ده کورمشم ظائله ظلتم لفظنی
سوره رومده لظلوا لفظ داخی ظائلا
یازلن کبی حجرده هم فظلوا ظائله
اولدم مرسوم بل بولنر اوچ سورده روشن نما
موضعی واحد ده ظلت لفظی داخی شعرا
اولنده در فظلت ظائله ای قارئا
اوسطنده شعرانک کینه بر یرده نظل
ظائله در اوقو دائم فنظل طالبا
موضعی واحد ده کلدی بل فیظللن دخی

ظائله

ظائله در سوره شورینک اجر دائما
دوام معناسینه اولان بل سکز لفظی درر
تحت مصرعده یزلمش لا ال اله رقم ثلا

ظل وظلت لظلوا هم فظلوا ظلتم
هم فظلت فنظل وهم فیظللن روا

دیدلر کم ظل دن مشتقدرر اشبو نلرک
جملسی بل سن دوام معناسینه در فی اللغا

یظللن محظوراً مع المحتظر
وکنت فظاً وجمیع النظر

بیت سابقده بیان ایلامشم یظللن بی
شمدی محظوراً بیان ایتسم کرک اول سامعا

يعني محظوردن اولد مشتق ظا ايله
بل حظر معناسن منعه ديرلرايمش في اللغا
ايكي يرده ● كلدي قرآنده بريسي اي كوزم
سورهٔ اسراده محظورا كلبدر ظائيلا
بيري داخي محتظر قولي شريفي في القمر
ظائله درجمع ايدجي معنسنه في اللغا
بيري دخي محتظر قولي شريفي في القمر
ظائله در جمع ايدجي معنسنه في اللغا
بردخي فظ كلمه سيدر كلدي ظائيله فقط
ال عمران اجره بل لو كنت فظا واحدا
فظ عنف معناسنه اولورسه رفق ضددر

يازدلر

يازدلر ظا ايله اي قل حذر ضاد اوقما
كر تفرق معنسنه اولسه لا انفضوا كبي
ضاد ايله در ظائله اوقومه اي قارئا
بردخي لفظي نظر در كلدي بلكل ظائله
بو نظر مصدردر ور معناسي بالحق درسكا
بو نظردن مشتق حضرتي قرآنده بل
سكسان التي يرده اي دل في البقرة ابتدا
ال فرعون وانتم تنظرون قولي درر
ابن ناظم تحت بيتده ديدي استثنا ئلا

الا بويل هل واولي ناضرة
والغيظ لا الرعد وهود قاصرة

الّا اوج يرده نظر لفظى دكلدر ظا ايلا

دنيم استثنا اولان موضعلرى دكله سكا

بيري تطفيف سورسنده ظائله دكلدر

لفظ نضرة النعيم در ضادله اوقودلما

هل اتى سوره سى نضرة لفظن دخى

ضادله ايله قرائت قلحذ رظا اوقما

هل اتى فوقنده اولان اول قيامت سورسى

اجر كلدى ايكى لفظن اوّلى ضاد ثانى ظا

اوّلى يعنى وجوه يومئذ ناضرة

ضادله اى دل قرائت ايله آنى ابتدا

صكره كالن ناظرة لفظن اوقو ظائله

بربرندن

بربرندن مخرجيله بونلرى اول ممتازا

قالمق شدت غضب معناسنه در لفظ غيظ

كلد اون بر يرده اى دل شبهسز بل ظا ايلا

حضرتى قرآن اچنده جملدن بيرى آنك

آل عمران سورسنده در من الغيظ ابتدا

سوره رعد ده اولان سوره هودده اولان

ضادله لفظان غيض يعنى اولما لرظا

سوره رعد ده تغيض الماء بالضاد قاريا

ضادله غيض بو اكى سوريه مخصوصدر فقط

بل نقص معناسنه در بو اكى غيض فيهما

والحظ لا الحضّ على الطعام

وفي ضنين الخلاف سام

بيني داخي ظائله اولان لفظ حظ اي پسر
بل نصيب معناسنه در ديديلر حظ عالما
حضرتي قرآن ايچنده كلديكي يرده حظ
آل عمران ده بري يجعل لهم حظا سكا
اوچدخي وار حظ بكزرليك جنسندن دكل
سوره حاقه ايچنده بر ولا يحض على
سوره فجرده ثاني لا تحاضون در
سوره ماعونده كلدي لا يحض انتها
اشبو اوچ يرده اولور بل ضادله درچون بلار
يعنيكم معنالري قندرمق ايمش في اللغا

هم بضنين

هم بضنين كلمه سنده ايتدي قرا اختلاف
كيم ديدي ضادله دركيم ديديلر بظا
ضادله لفظ ضنين بل بخيل معناسنه
ظائله هم متهم معناسنه در فاضلا
اوقيان ابن كثير ايله ابوعمرو كسائي
بل مصنف لفظ سامي له اشارت ايتديلرا
باقي قرا ضادله بيلكل بخيل معناسنه
اوقودولر سوره تكوير ايچنده لما لبا
حضرتي عثمان ايچون مخصوص اولان مصحفده بل
رسم اولنمش ضادله لفظ ضنين دير عالما
اكثرنيا ضادله دربل مصاحف سبعده

رسم عثمان بلمك الزمدر كيم كلام الله يزا

باب ظاءلى بيان ايتدى مصنف حضرتى

ضاد ظادن تمييز ايتسنلر ديو اى قارئا

شمدى بر قاعده يه دخى شروع ايتدى همين

رحمة الله عليه اولسون اكا روزى جزا

الباب فى بيان التحذيرات من ملاقات
الضاد والظاء وان تلاقيا البيان لازم
انقض ظهرك يعض الظالم

ضادله ظا بربرينه كر ملاقى اولسلر

كلمهٔ واحده ياخود كلمتين ده حيثما

ضادله ظادن مخرجيله صيفتيله پس بيان

ايلمك

ايلمك لازمدر كيم بولسن اجرى جزا

كر بيان ايتمايجك اولورسك ايكى ضاد اولور

ياخود ايكى ظا اولر مفسد صلاتدر فاضلا

بو حنيفه مذهبى اوزره بودر قولى صحيح

همدخى غيرى مذاهبده اتفاق ايتدى بوكا

يا صلاتڭ خارجنده داخى قلمسك بيان

لحن فاحش ايله لحن ايتمش ولورسن طالبا

حضرتى قرآن لحن ايدن كناه كار اولمه سى

كون كبى روشندر بو سوز ديمزكسه لا

امد بلكل انقض ضادله ظاء ظهرك

كلمتين ده كلدى بونلارى بيان ايت قارئا

ضادِ ظادن مخرجیله صیفتیله قل تمییز
هم مخفف اولمغله اظهار داخی لزما
کلمتین ده هم مثقل بل بعض الظالم
قل صفاتی مخرجینی بنلرین هر دم ادا
کلدی برقاج یرده داخی بنلره تکوز مثال
حضرت قرآن اچنده دییه یم بر بر سکا
سورهٔ انعامده بعض الظالمین در بری
سورهٔ اسراده داخی بل بعض ظهیرا
هم حجرات سورسنده ان بعض الظن درر
کلمتین ده سورهٔ خمس اجز واقع ضاد ظا

واضطر مع وعظت مع افضتم

وصف

وصف ها جبا هم هم علیهم

بیرده واضطر لفظی کلمهٔ واحدی جا
ضادِ طادن مخرجیله صفتیله قل ادا
بل بیان لازم اولان در بو واضطر دخی
کر بیان اتمایجک اولورسک ولور ایک طا
قل بیان هم اوعظت کلمه سنده ظایی ده
تادن ایرب بیان اتمک اولندی لزما
کر بیان اتمزسک اولور ظا تایه منقلب
بلکه لحن ایمش اولورسن زیره قلدیک ظاء تا
هم افضتم من عرفات ده اولان ضادک دخی
قل بیان اطباق ومستعلی صفاتن قارئا

یعنی ضاددن صكره كالن تاء انجه اوقیم
دنمیه ما قبل ضاده مستقلدر زیرا تا
یعنی صافی قل جبا هوهم ده اولن هالری
هم علیهم هاسنی ده صافی ایله خالصا
مخرجیله كل صفاتن هالرین ایله بیان
تاكه ها حذف اولبن كم همزه یه قلب اولمیا
حرف ها غایت خفیفدر بیان اتمك گرك
كوربیان اولمزسه بلكل یعنی اولور همزه ها

واظهر الغنة من نون ومن
میم اذا ما شددا واخفین

یعنی نوندن داخی میمدن ایله اظهار غنه یی

نونله میم

نونله میم هرقچن اولسه مشدد ادغما
نون میم اولسه مشدد اوقوسك بل انلرده
واردر غنه صفاتی ایله اجرا دائما
نون مشدد اولدغینه لفظ جنة در مثال
میم مشدد اولدغینه ثم لما در مثال
بردخی والناس دررنونك مثالی جان من
میم مثالی كینه اما من درر بل حیث جا

المیم ان تسكن بغنة لدی
باء علی المختار من اهل الادا

داخی خفا ایله میمی ساكن اولورسه اكر
غنه ایله باقتیده قول مختار اوزره تا

وارد ررا اهلی ادادن بلشکا قولی اصح •

غنّه ایله اخفا اولور میم ساکن عند با •

جو قدر رانك مثالی لكه حمله دن بری •

اولد فاحکم بینهم غنّه ایله اخفا سکا •

واظهرنها عند باقی الاحرف

واحذر لدی واو وفا ان تختفی •

یعنی اظهار ایله ای دل میم ساکن حیث جا

حرف بادن غیر حرفلارین قتنده دائما

کرا او میم ساکن اولورسه کلمهٔ واحد بل

لفظ انعمت مثللی یمترون مثلی و یا •

کلمتین ده اولسه داخی انهم الیه کبی •

ایله انی

ایله انی حرف بادن غیر حرفده اظهرا

قل حذروا ویله فا عندنده میم ساکنك

اخفا اولماسنده ای دل دائم اولغل مظهرا

• فی بیان قواعد من الترجمة •

میم ساکن متحد در مخرجا بل واو له

فاءده امّا قریبدر • مخرجا بل طالبا

میم ساکن واوه اوغراین مثالی جان من

بینکم وبینه عنهم وان تعرض سکا

فایه اوغراین مثالی داخی هم فیها کبی

لاتقم فیه کبی هم اعینهم فی غطا •

میم ساکن حرکتلی میمه اوغراریسه کر

اولور ادغام مثلین اناڭ ای طالبا

فی قلوبهم مرض داخی منکم مائة کبی

داخی منکم مقتصد هم معکم من ئلا

ارجلکم من خلاف برمثال داخی هم

سائر امثالی قیاس ایت بونلرا اول مدغما

باب فی بیان احکام النون الساکنة والتنوین

وحکم تنوین ونون یلفی

اظهار ادغام وقلب اخفا

تنوینڭ حکمی بولونر داخی هم نون ساکنڭ

بل حروف هیجانڭ عندنده قسمی اربعا

یعنی اظهار ردە بولونر داخی هم ادغامدە

داخی قلب دە بولنور هم بلکل اخفادە کذا

فعند حرف الحلق اظهر وادغم

فی اللام والرا لا بغنة لزم

حرف حلق عندنده نون ساکن وتنوینسن

ایله اظهار کلمهٔ واحدە اولورسه یا

کلمتین دە اولسه کینه حکمی انلرڭ

اظهار اولمقدورر ای دل الّتی حرفدە دائما

ها همزه حاء خا وعین غین ای جانمن

قلب اخفا اولمدن هر دم بولرا اولدی رها

باب فی بیان احکام التنوین

مع امثالها في الترجمة واحوالها

يعني تنوين هايه اوغراسه سلامٌ هي كبي
همزه يه اوغراين مثال داخي شيءٍ انّما
حايه اوغراين مثالى اولد عينٍ حمئةٍ
خايه اوغراين مثالى سندسٍ خضرٍ سكا
عينه اوغراين مثالى هم دخي شيءٍ عليمٍ
اولد هم ربٌّ غفورٌ غنيك مثالى هكذا
تنوينه بونلر مثالدر حضرتي قرأنده بل
سائر امثالى قياس ايت بونلره سن حيث جا

باب في بيان احكام النون الساكنة مع امثالها في الترجمة

نون

نون ساكن هايه اوغراسه مثالى منه درر
همزه يه اوغراين • مثالى داخي ينأون اولا
حايه اوغراين مثالى اولد وانحر اى اخي
خايه اوغراين مثالى اولد من خيرٍ سكا
عينه اوغراين مثالى داخي انعامٌ درر
غينه اوغراين مثالى من غفورٍ حيث جا

باب في بيان المظهر حروف الحلق من الشرح

نون ساكن ايله تنوين مظهر اولماغه سبب
حرف حلق عندنده اى دل ديه يم وجهن سكا
بعد مخرج اولدغيچون حرف حلقيله بلر
آراسنده اولد اظهار ديدلر بل عالما

نون ساکن ثابت اولور لفظاً وخطاً داخی
وصلاً ووقفاً اسمده فعل حرفده دائما
امّا تنوین لاحق اولور کلمه نڭ آخرینه
لفظاً الّا خطاً اولمز اسمه مخصوص اولمدا
صفحه ما قبلنده مذکور وادّغم فی اللّامه
داخی والرّا لفظنڭ معنالرنده اسمعا
یعنی ادغام ایله لامده داخی راده غنّه سن
تنوین ایله نون ساکن لامه رایه اوغرایه
نون ساکن لامه اوغراین مثالی من لدنك
رایه اوغراین مثالی داخی من ربّك کذا
لامه تنوین اوغراسه کر مثال خیرٌ لکم

رایه داخی

رایه داخی اوغراسه ربٍّ رحیم اولدمثال
وجه ادغام بودر ای دل نون ساکن مخرجی
ایله لامی داخی رانڭ مخرجی اولدی واحدا
عند فرّادر بو قول امّا که جمهور قول بل
نون لامڭ داخی رانڭ مخرجی اولدی اقربا
کرکیسه قرب مخرج یا کرکسه اتّحاد
مخرج اولا ایکیسنده ادغام مستلزم سکا
یعنی ایکی حرف مخرجی کر متّحد اولسه ویا
قرب مخرج ده اولورسه وار تلفّظده اثقلا
آنلری ادغام ایدنجه حرف واحد منزله
سنده اولوب هم لسانه حاصل خفّت اولا

آنکیچون تنوین هم نون ساکن ایکیسی
حرفه اوغراسه دینر **ادغام** بلا غنه آکا
اشبو ادغام غنه سز اولدوغنك وجهی دخی
بلکه تخفیفدن مبالغه ایچون دیر ذوالادا
زیرا غنه نك بقاسندن آزجوقدن وار در
یعنی ثقلت بل لسان اوزره ادا دانیتها

مصراع وادغم بغنة في يومن اول

یعنی نون ساکن ایله تنوینی کل یؤمن
حرفلرنده ایله ادغام غنه ایله حیث جا
کلمه ده درت حرفی ولدغی ظاهر در
بیری **وا**و بیری میمی بیری **نو**نی بیری **یا**

هرقچن تنوین ویاخود نون ساکن بونلرا
اوغرسه **ادغام** مع الغنه اولور بل دائما

باب في بيان احكام النون الساكنة مع امثالها

تنوین ناله نون ساکن گرا اولا بر کلمه ده
یا اولورسه کلمتین ده غنه ایله اول مدغما
نون ساکن **واوه** اوغراین مثالی **من ورا**
میمه اوغراین مثالی **من ما** حیث جا
نونه اوغراین مثالی داخی **ان نحن** کبی
یایه اوغراین مثالی **ان یروا** ردی دائما
واوه تنوین اوغرسه **نخل ورمان** کبی

میمه اوغراین مثالی درجات من نشاء

نونه اوغراین مثالی یومئذ ناعمة

یا مثالی هم فئة ینصرونه بلسکا

اشبو امثالکه نظم اتدم دلاحق عونیدر

سائر امثالن کلنجه بونلره اویدر مدغما

مصرع الا بکلمة کدنیا عنونوا ثانی

دیدی استثنا ایله یعنی مصنف حضرتی

نون ساکن کلمهٔ واحده بلسن جمع اولا

یا ایله بر کلمده هم واو یله بر کلمده

ایله اظهار اشبو امثالده اتمه ادغام دائما

مثل دنیا داخی عنونوا کبی صنوان کبی

دخی

دخی قنوان ایله عنوان دخی بنیان اظهرا

جمله قرا اتفاق اشبو مذکورده دخی

ترک ادغام اتدیلر بل قول سنی ایله

یعنی اظهار اولمیش حکم نون ساکنک

کر بو امثالده ایشتسک ادغام سامعه

یعنی دنیا عنونوا صنوان و قنوان عجبا

دخی عنوان ایله بنیان یا ایمی واوی یمی اولا

دفعیچون بو شبهه یه ترک ادغام اتدیلر

اولسه ادغام کر بولر یعنی مضاعفه دنا

والقلب عند البا بغنة كذا

لاخفا لدى باقي الحروف اخذا

میم ساكن باقتنده غنه ایله اخفا اولور
دیمشدی ابن الجزری بل مقدم طالبا
بو محلده تنوینله نون ساكن كبی هم
قلب اولورلر غنه ایله باقتنده هكذا
یعنی بونلر میم ساكنه دونرلر عند با
اول سببدن غنه ایله قلب اولورلر بونلر ما
تنوین وهم نون ساكن میمه مخصوص اولدی
نونه غنه ده مناسب میمه مخرجده اقربا
انكیچون میمه قلب اولماسی مختار اولدی بل
باقتنده نون ساكن ایله تنوین حیث جا
وجه قلب بودركه نون ساكن غنه اله

دیپوب

دیپوب اول صكره باقلسك تلفظ قارئا
غنه دن صوك تلفظ ایلمك دشوار ایمش
اول اجلدن غنه تركن كوردی احسن ازكیا
نون میمه قلب ایدیبن میم دخی بایه قریب
اولمغیله اسان امش قلمق تلفظ صكره با
امدی بل بو اعتبار یله دورر قلب ایلمك
دیبه یم شمدنكری امثالنی داخی سكا
نون ساكن بایه اوغرابن مثالی ای طالبا
لفظ انبئهم دخی انبورك هم انبیا
تنوینده بایه اوغرابن مثالی داخی هم
ضائق به برمثال داخی كه من سوء بلى

نون ساكن داخی تنوین با قتنده قلب ادن
قارئه الزمدر رکه دودغن یك صقما
اشبو امثاللرکه دیدم طالبا تفهم اچون
سائر امثالی دخی بونلر كبیدر حیث جا

تکمله فی الترجمه

فوق مصرعده كذا الاخفا لدی کچمش ادی
مصرعی ثانی یه مربوطدر دمشلر اول كذا
اولیه اولسه ظاهری معنی كذا الاخفا دمك
ذكر سبقت ایدن حروفدن باقی قالن اخذا
یعنی ذکری سبقت ایدن بلکل حروف حلقدر
آلتده ادغام حروفی بر دخی قلب یعنی با

اشبو

اشبو اون اوچ حرفده تنوین ایله نون ساکنك
حکمی نیجه اولمش ایسه باقی حرفلرده کذا
یعنی اخفا حرفلری عندنده نون ساكنك
داخی تنوینند حکمی غنه ایله اخفا اولا

حکم التنوین امثالها فی الترجمه

دیدیم امثاللر ایله اخفا حروفن داخی هم
نظمله فیضی خدادن فضل ایرشرسه بکا
تنوینله نون ساکن حکم قرآن اجر بل
درشا هوا رکیب جقدی در مکنون فی الادا
یعنی هر بر مصرعی سلطان طغرای زمان
داخی هر امثال حروفی صنع بر دانی خدا

معجزاتی حضرتی قرآن دُرِّ وِردی لطیف
بلبل اسان سویلدن اشبو حسینی سیّدا
کاتبی حمقی غبا وتدن بدل بیچاره در
بر کلامه استطاعت اوله اولده ناطقا

ثابه اوغراین مثالی مَنْبَتَةً بَحْرِی کبی
ثا مثالی داخی اَزْوٰاجاً ثَلٰثَةً بل سکا
جیمه اوغراین مثالی داخی هم خَلْقٍ جَدِیدٍ
داله اوغراین مثالی ده عَمَلاً دُونَ ذا
ذاله اوغراین مثالی داخی ظِلٍّ ذِی کبی
زا مثالی اَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ در ای طالبا
سینه اوغراین مثالی وَرَجُلاً سَلَماً

شین مثالی

شین مثالی داخی هم شَیْءٍ شَهِیدٌ بل سکا
صاده اوغراین مثالی عَمَلٌ صَالِحٌ کبی
ضاده اوغراین مثالی قُوَّةٍ ضَعْفاً هنا
طایه اوغراین مثال اولدی صَعِیداً طَیِّباً
ظایه اوغراین بل مِرَاءً ظَاهِراً در طالبا
فایه اوغراین مثالی سَفَرٍ فَعِدَّةٌ درر
قافه اوغراین مثالی هم عِوَجاً قِیَماً
کافه اوغراین مثالی اَجْرٌ کَبِیرٌ کبیدر
دفتریکه اومرم اجر کبیر کتب اولا

احکام النون الساکنة مع امثالها

نون ساکن حکمنی داخی دلا کل نظمله

ایدیم بر بر بیان امثال ایله چون سکا
تایه اوغراین مثالی اولد کنتم کبی هم
ثایه اوغراین مثالی دخی والانثی سزا
جیمه اوغراین مثالی اولد ینجیکم دخی
داله اوغراین مثالده اولد هم ممن دعا
ذاله اوغراین مثالی ینذرونکم کبی
زایه اوغراین مثالی ینزل من السماء
سینه اوغراین مثالی دخی من سوء درر
شینه اوغراین مثال اولد من شئ اخا
صاده اوغراین مثالی اولد ای دل ینصروا
ضاده اوغراین مثالی اولد من ضل اذا

طایه اوغراین مثالی دخی بلکل ینطق
ظایه اوغراین مثالی اولد ان ظننا روا
فایه اوغراین مثالی دخی ولد ینفد
قافه اوغراین مثالی دخی ینقلب سکا
کافه اوغراین مثالی ولد منکم حبان من
نون ساکن حکم داخی بو محلده انتها

فنقل من الشرح لعلی القاری

تنوینله نون ساکن اشبو اون بش حرفده هم
اولد اخفای مع الغنه عجب سری بلا
دیبو سائل کر سؤال ایدرسه بکا بو محل
فضل حق ایله جواب بودر راول سردن اکا

یعنی ادغام حرفلرینه اولن مناسبت کبی
یوق مناسبتلری کیم اول سببله ادغام اولا
دخی اظهار حرفلرینه اولن مخالفت کبی
یوق مخالفتلری کیم اول سببله اظهار اولا
یعنی ادغام حرفلرنده مدغم اولدوغی کبی
هم حروف اظهارده مظهر اولدوغی وش ظاهرا
اولمنجه تنوین ایله نون ساکن کور ذکر
اشبو اون بش حرف قتنده اخفا اولماغی روا
تعرفندن فهم اولور اخفا مع الغنه یی بر
حالت ایمش بین الاظهار والادغام فی الادا
هم دخی عاریدر تشددن اخفا دمبدم

دیدلر

دیدلر جاریدر ادغام مشدد یدله ذوالادا
بو ایکیدن ایسه اظهار اولدر وش شبهه سز
ای حسینی ساکه حقدن اشبو نظمی دالمشا

باب فی بیان معرفة المدات من المتن

والمد لازم وواجب اتی
وجائز وهو وقصر ثبتا

مدک اقسامندن دیایم ساکه کل ای طالبا
مد لازمدر بریسی مد واجب ثانیا
هم اوچنجی مد جائز در کیم آکا دیدلر
ثابت اولدی داخی قصر اول مد جائزده سکا
مد جائز در مراد اولان قصرده جان من

مدّ یا آدم کبی داخی بل ● یا ایّها ●
اشبو امثال مدّ نه هم مدّ فرعی ده دیز
مدّك اقسامی اولدر قصرله بل اربعا

● فی بیان مدّ طبعی و مدّ بدل ●

بو محلده مدّ طبعینك مثالی بل الی
دربه هم انّه و عمّا و کان انّها
داخی بیلکل بو محلده مدّ بدل امثالنی
ادم وهم امن در ● امنوا هم ایمانا
مدّ طبعی ایله هم مدّی بدل فرقیچون
اشبو امثالی کتردم طالبا بربر سکا

● باب فی بیان اتی و اتی

قنده

قنده کلسه قصرله لفظ اتیهم همزه‌سی
کلمك و کاترمك ایمش قصرله کالن اتی
مدّله اتیهم وهم قنده کلسه ای عزیز
اتی اعطا ایله تفسیر ایلمشلر فاضلا

فلازم ان جاء بعد حرف مدّ
ساکن حالین وبالطول یمدّ

مدّ لازمه اکه دیرلر حرف مدّدن صکره کر
حرف ساکن کلسه حالین ایله اول مدّ لازما
طولله مدّ ایله ساکن حرف یعنی فی الوصل
هم وقفده داخی ساکن اولسه مدّ ایت طولا

● بحر مثنوی من المقطوع

حرف مد دن صكره واقع اولسه ساكن حيث جا
ايلكل ولور مدغميله غير مدغم واقعا
مدغم اولان مد لازم مثلي بل دابة در
صاخة ايله داخي الحاقة كبي من حاء در
هم تحاضون ايله الحاج • والصافات كبي
هم ولا الضالين ايله ذكر اولنان امثال كبي
اتفاقيله ديدلر بونلرين مدينه بل
مد مدغم مد لازم دورت الف مد ايلكل

الباب في بيان مد مشبع وحروف مقطعات في بحر المثنوي

سورا اولنده اولسه ايكي ساكن كر عيان

طويرو

طولله مد ايلكل امثاليني ولدم همان
يعني اصلي انلرين اوج حرفله در بيلسن
بير لام و ميم صاد و كاف قاف • و نون سين
بونلرك مدينه داخي مد مشبع ديدلر
هم داخي مد مجزله مد عدل ديدلر
ايكي ساكن بينيني فصل اتمكيله دائما
مد حجز ديو انكيچون ديديلر ذوالادا
سبع قرا اتدي مدينده على العدل اتفاق
انكيچون ديدلر مد عدل اي بوز اق
اختلاف اتدي مشايخ هم عين مدندبل
يادن اوكي حركت لك يا جنسي دكل

اول سببدن ایکی الف مقداری مد ایتمك دُرُر
بعضلرده مد طول ایله ایدلر مدی درست
چون بیان ایندك سکاکم مد عدلی ای اخی
هم عیان ایدم کرو مدی بدل نه درسنی

فی بیان مد بدل ولفظ الآن

مد تسهیل ایله آلآن سوره یونسده بل
کلدی اوچ یرده دیلرسك مد تسهیل ایلکل
سوره یونسده کینه لفظ قل آلله دخی
سوره انعامده ایکی قل آلذکرین ایله اخی
اصطفی آلله دخی سوره نمل اجر در
اشبو امثاللر که دیدم هب سکونی اصلدر

هم خبرله

هم خبرله بین الاستفهام فرقدن اوتوربل
بونلرین مدینه دخی مد فرقی دیندبل
شاطبی قولیجه داخی مد مبدل دیدیلر
همزه وصلی الیفه قلب اتمکیله بعضلر

فی بیان بین همزة الوصل وهمزة الاستفهام من الشرح

ایکی همزه جمع اولوبدر اشبو مذکوردر عیان
بیری استفهام بیریسی همزه وصل ای جوان
حذف اولور سه کر بولرده همزه وصل ای اخا
همزه استفهام خبره ملتبس اولمقدر آ
حالتی وصلنده اولمز سه کر همزه وصل

ثابت اولمق لازم اولور بو اسه جائز دکل
حذف اولورسه همزهٔ استفهام بلردر بالادا
دیدلر جائز دکل در حذفنی اهل ادا
حذف اثبات جائز اولمامقله بوند وار دلر
اتفاقیله مشایخ دفع محذور ایتدلر
یعنی وجهان اوزره بونلاری قرائت ایتدلر
بیر ابدال بیر تسهیل غیر سن ترك ایتدلر
سورهٔ یونسده آلآن اوچ محل مدّیلدر
غیر سورهلرده آلآن وصل وهم قصر یلدر
بو دیکم سورهٔ یونسده کیدن ما عدا
اولان آلآن همزه سیدر برقچن دییم سکا

اوّلی آلآن جئت سورهٔ بقرهده
هم بناده تبت آلآن در بریسی ای دده
سورهٔ انفالده داخی یفقهون آلآن در
سورهٔ یوسفده بلکل العزیز آلآن در
همزهٔ استفهام بولرده واقع اولمادی همان
واقع اولان همزهٔ وصل اولدی انجق بلعیان
دیمکیمش قصرله معنای آلآن شمدی هم
همزهٔ وصل ایله در لا اوچ همزهٔ استفهام فم

الباب فی بیان همزة الوصل وهمزة الاستفهام وامثالها

خطاً ولفظاً دشر بل همزهٔ وصل ای اخا

همزهٔ استفهام داخل ولماغیله حیث جا
اوّلی قل اتخذتم سورهٔ بقرده
اطّلع الغیب داخی سورهٔ مریمده
هم سبا سوره‌سی اچره بیرسیده افترى
سورهٔ ذبح اخرنده بیر داخی اصطفی
سورهٔ صٓد اخرنده بیرده استکبرت دیر
وقف وصلنده بولارڭ همزه‌سی قطعیله‌در
یعنکم ماقبل واقع اولان الفاظ اوزره گر
وقفا درسڭ فصل وصلن کسره‌دن حذر
لاکن امّا اتخذناهم ده اولدی اختلاف
اندا اوچ شیخ فصل وصلنده قرائت کسر صاف

بیر حمزه

بیر حمزه وکسائی ابوعمرو دیر ثالثا
فصل وصلینی وقوف‌لر کسر ایله دائما
باقی قرّاء اتفاقا اشبو مذکور همزه‌سین
فتح وقطع اوزره اوقورلر وقف وصلن بیلسن
ثابت اولسه ایکی همزه بومثالده کس بولور
همزه وصلی همزه قطعه التباس لازم گلور
اول اجلدن خطّ لفظا دشد همزهٔ وصل
باقی قالدی فتحله همزهٔ استفهام بل

وواجب ان جاء قبل همزة
متصلا ان جمعا بكلمة

مدلرڭ برقسمی داخی مدّ واجبدر اگر

حرفِ مد همزه دن اوّل كالجك اولرسه یا
حرفِ مدّن صكره همزه كلمهٔ واحده ده همزه
جمع اولورسه بودُر آنك مثالى كالسّماءِ
یاءُ فاؤُ الدّعاءِ ایله نِداءً داخی ماءً
جاءَ جیئَ سُوءَ سِیئَ اَن تَبوءَ من نشاءُ
اشبو مدّاته انكیچون دیدیلر مدّ متّصل
حرفِ مدله همزه بر كلمه ده واقع اولدیبل

فی بیانِ قواعدِ لفظِ مَن فی الترجمة

لفظِ مَن فتحیله اولسه ایكی حال وار حالِ من
بیرِ موصول بیرِ دائم فعلِ جزم ایدر اول من
فعلِ موصوله صله اولورسه بلكل دائما

مدّا ولونور من موصوله مثالى مَن یشاءُ
ابو عمروله ابن كثیر قالون نافع ایكی الف
ابن عامرله كسائی مدّ ایدرلر اوچ الف
اوچ بچق یا ادرت الف مقداری عاصم مدّ ادر
ورش حمزه ده بش الف مَن یشاءُ مدّ ادر
حمزه ایچون مَن یشاءُ وقفنده واردر بش وجه
طول توسّط قصرله در همزه سز بلا اوچ وجه
وجهِ رابع مَن یشاءُ مدّ طول تسهیل بله
وجهِ خامس مَن یشاءُ درقصرله تسهیل بله
مدّ اثبات ایله كینه مَن یشاءُ همزه سن
تحقیق اوزره وقف ادرلر جمله قرّا بیله سن

اشبو تعبیرم قیاسی وزره در بل طالبا
وار شیو خدن قل تعلم تحقیق وزره عالما
دمیدم فعل آخرن ساکن قلن من نه مثال
من یشاء یجعله اولدکم قیلرسه سؤال

بحر آخر مثنوی

جازم فعلیله کر همزه وصل اولسه ندر
من یشاء الله مثللی لفك قصر ایدر
قصره سبب اول الفن فاجتمع الساکنان
بدنی محال اولماغله کسریله بدنی ممکنات

وجائز اذا اتی منفصلا
او عرض السکون وقفا مسجلا

مدلرین برقسم داخی مد جائزدر فحن
حرف مد بل همزه ایله کلسه منفصل دلا
همزه برکلمه ده اولسه حرف مد بر کلمده
بلکل اکا مد منفصل دیلر ذوالا ذا
مد منفصل مثالی بل ولا اصغر کبی
القری ان یأتیهم داخی هم یا ایها
پس سبب بولندیغیچون کم وصلده دیدلر
مد جائز دیو اشبو قسمه بل ای قاریا
قصر داخی جائز اولدی حالتی وقفنده هم
ایکی ساکن جمع اولبدر حدی اوزره مطلقا
جائزك برقسم داخی بل سبب سکون اولا

یا سکون عارض ولا وقف اجلچون مطلقا
کر سکونی محضله اولسون کرك اشمامله
جائز اولدی مدانك وقف حالنده کذا

تفهیم تقریب

اشبو مذکورده وجوه ثالثه بلکل اخی
جائز اولدی طول توسط قصرله دیرذو الادا
دیه‌یم مقدار مدی قیاسا سآکه چون
بو قیاسه بل قیاس تقریب دیرلر فاضلا
بر الیفی اسم ایله کر تلفظ ایلسك
بر الف مقداردر صوتی انك ای عارفا
بو قیاس دیسك الف دورت کرسن ای اخی

دورت

دورت الف مقدار اولور صوت انك فی الادا
بون دیدی روایت راولر بلا ای ظریف
هم اکنجی بو روایت بویله دیدی شیخنا
بر الیفی فتحه ایله سیله سك اوچ کره کر
اوچ الف مقدار مد اولور قیاسا ظاهرا
بر الف مقدار ایله ایکی الف مقدارنی
بو قیاس تقریر ایله اول معمل فی الادا
تقربن تقریر بودر ااا التعبر اولنمز تحقیق
وار مشایخدن تعلم ایله تحقیق دلا

فی بیان قواعد اشمام مع الروم فی الترجمة

مضموم اولسه آخری حرف کالمثال نستعین

کل قرا اندیکدی وجه اوقورلر بل همین
اوج سکون له طول توسط قصرله اولکی وجوه
اوج ده اشمام طول توسط قصر له ثانی وجوه
روم ایله قصر اولدی یدنجی وجه تم الکلام
روم اشمام کلمز ایچون دکله ای عبد السلام
دیدیلر اشمام اصم ایچون فهم ادر بل دائما
ایدمز اشمام ادراک شول کشی اعمی اولا
روم ادراک ایدر اعمی هم دخی کوزی کورن
روم ادراک ایدمز هم بل ای صاغر اولن
مکسور اولسه اخری حرف کالمثال الرحیم
کل قرا دورت وجه اوقورلر انده مستقیم

بل سکونله

بل سکونله طول توسط قصرله اوج وجه اولور
کلمز اشمام حاء بالروم قصرله دورت وجه اولور
مفتوح اولسه اخری حرف کالمثال یعلمون
کل قرا انده اوج وجه اوزره ایدر یعلمون
بل سکونله طول توسط قصرله انجق همین
کلمز اشمام داخی هم فتحه ده علم الیقین

باب فی بیان معرفة الوقوف بالتحقیق
وبعد تجویدک للحروف لابد من معرفة الوقوف

هم حروف ایچون اولان یعنی قواعد تجویدی
بلدکدنصکره داخی بل وقوف علمینده
یعنکم علمی وقوفدن بلمه سی لازمدر

نه محل وقف اولا یا نه محل وقف اولمیا
قارئ اولان کمسه گر بلمزسه احوالی وقوف
بلسون اول قرآنی پاره پاره ایلر دائما
وقف ایدر یا قصه ده اتمادن اتمام قصه یی
وقف ایدر یا مبتداده قور خبرن صوکنا
ذکر ایدر فعلین یاخود فاعلینی القور
یا مضافی ذکر ایدرسه قور مضاف الیهی صکا

والابتدا وهی تقسم اذن
ثلثة تام وکاف وحسن

بلکل اول موقفلرک کل ابتداسن یعنی کم
تقسم اولور بو تقدیرجه ثلثه یه هنا

قسم اول

قسم اول وقف تامدر قسم ثانی وقف کاف
قسم ثالث وقف حسن دیردی دیلر فاضلا
ربی الله دن اومارم ایده آسان مشکلم
کیم بیان ایدم بو بابده لازم اولانی بشکل
قادر اولدوغم قدر بیتك محصلن درم
نظمه کالن بعض امثالی وقوفدن هکذا

وهی لما تم فان لم یوجد
تعلق اوکان معنی فابتدی

اول وقوف تامه شول لفظه مخصوصدر که بل
اولمیا لفظا ومعنی هیچ تعلق اکا
یا الکز معنی تعلق اولحق اولورسه گر

بو ایکی صورتده مابعدندن ایله ابتدا

فالتام والكاف ولفظا فامنعن
الا رؤس الآی جوز فالحسن

قسم اول لفظا ومعنا تعلق اولمیان
وقفه دینه دیلر وقف تام اهلی ادا
لفظا ومعنا تعلق قصه اتمام اولمه‌سی
فعل فاعلین الدیغی کبیدر دائما
قسم ثانی یالکز معنا تعلق اولوب
لفظا اولمادیغی وقفه وقف کافی دیرادا
معنی اولماسا تعلق لفظا اولورسه یاخود
وقفه دینجه اول محل ولور خبرسز مبتدا

یعنی مابعدنده

یعنی مابعدنده اولدم ابتدا جائز دکل
اشبو صورت اوزره مابعدندن امدی ابتدا
اتمکی منع ایلکه لفظا تعلق وارکن
بر محلده یعنیکم ماقبلنك مابعدنا
اوبله یرده وقفه درسن کینه ماقبلندن ال
اتمه مابعدیله صاقن اوبله یرده ابتدا
یا اولا ایت بشی الا مکر کیم اول زمان
ابتدا اتمك اولور مابعد ایله جواز
یعنی کیمسه منع اولنمز بویله اولورسه اکر
ایلکل مابعد ایله ای قارئا
پس بو تقدیرجه او وقفه ادنه وقف حسن

دیدلر بو سزده بولدی قسم ثالث انتهی
یعنی مذکور اولان احوال وقوف امثالنی
دیلدیکم نظم ایدم اشبو محلده طالبا
بعض لفظک اخری هم بعض لفظن اولی
اولمغیله بل وقوف امثال کوجدر نظملا
نظم اولورسه لفظ اول نظمله کلمز اخری
ترک ایدرسم بر مثالن مبهم اولور اولدا
تفصیل اوزره انلری نظم ایلمک ممکن دکل
قل تتبع شرحلره حفظ ایله امثالی بلا

وغیر ما تم قبیح وله
الوقف مضطرا ویبدا قبله

لفظا

لفظا ومعنا تمام اولان اول لفظک دخی
غیر کیم معناسی انک بل تمام محبه اولمیا
انک اوزره قارئه وقف ایلمک وقف قبیح
در ضرورت اولمینجه اند وقف اولمز روا
پس ضرورت بودرکیم بل نفاس طار اولا
یاخود او کسورک کله من اوقورکن غافلا
یاخود اقصرمق کبی یا اسنمک کبی ویا
اغلمق کبی دخی کولمک کبی ای قارئا
واردر وقف ایلمک بویله ضروراتی اولن
قارئی چون کینه ماقبلندن ایده ابتدا
امدی وقتاکم وقوف اقسامنی بلدک ایسه

ابتدانك دخی وار اقسامی بلکل ای اخا
کوچکم واردر وقفده بلضرورت قارئا
ابتداده بوق ضرورت ابتداده وقف ایده
امدی بلکل ابتدا اقسامنده شبهه‌سز
اول وقوف اقسامی اولدوغی کبی کینه کذا
شیخ سیف الدین شارح رحمة الله علیه
ابتدا اقسامنی شرحنده دیمش سائلا
قسم اول ابتداء تامدر رای نورعین
قسم ثانی ابتداء کاف در حقا سکا
قسم ثالث ابتداء بلحسن اولدو بوره
قسم رابع ابتداء قبح اولوبدر عارفا

ابتداء

ابتداء تام اکادیرلر حکایه‌ده ویا
قصه اوللنده ایده ابتدای قارئا
کر حکایه اولی باقی اسه وقف اتمیه
هم خبرده داخی وقف اتمایه قاری دائما
وقف ایدرسه کر خبرده مبتدادن بدا ایده
ابتداء تام دیدیلر اشبو بدئه اذکیا
مثل بودر لفظة الله‌ده ایدجه وقف سن
باشلمه الله دیبو کل هودن ایله ابتدا
ابتداء کاف اولدر الحکایه اوللن
هم دخی ال مبتدانك اوللندن قارئا
وقف ایدرسن کر مضافالیه‌ده داخی جان من

الزم اولدر کینه سکتا قل مضافدن ابتدا
فاعلنده داخی مفعولنده فعلنده اگر
وقف ایدرسڭ دون فعلندن کینه بدایت تالیا
ابتداء کاف دیرلر اشبو مذکوره داخی
سائر امثالن قیاس ایت بونلره کل حیث جا
ابتداء بالحسن اول بر کلام لفظا اگر
بر کلاما اولسه تعلق ابتدا دکل روا
وقف دینجه کینه اول کی کلامدن ابتدا
ایلمك کارك دیدیلر بل شیوخی مقتدا
ابتداده بالحسن اولدی کلامڭ اولی
هم حسن دکل کلام ثانیدن انمك ابتدا

وقف ایدوب

وقف ایدوب الحمد لله دن بشلا معنه
دیدیلر وقف قبیح درهم قبیحدر ابتدا
اکثریا مز علم اولمین بل وقوف علمن مکر
بر صحیح مصحف اولا کم اندا یازلمش اولا
وقف تامه تا اشارت وقف کافی یه ده کاف
اولمش اولسه وقف حسنه اشارت حرف حا
اوبله مصحفدن اوقورسه بنلره عالم اولور
سعی ایده قرآن اوقویان بویله بر مصحف الا
هم داخی هر کیم یوزرسه بلمیه علمین انڭ
لعنت ایده هر حروفی دوردغنجه دائما
یاخود اهلندن اوقویوب بنلری یك ضبط اده

اولن مانده بلا صحیحه اوقور اول قرآنتا

ولیس فی القرآن من وقف وجب
ولا حرام غیر ما له سبب

بر وقف یقدرکه قرآنده دلا وقف ایلمک
قارئه کم انده وقف ایلامسی واجب اولا
داخی یوقدر بر وقفکم قارئه انده حرام
اوله طورمق بر ضروری ایله یعنی واقعا
شول وقفدن غیرکم اولا انکچون بر سبب
ایله انک بلحرام اولماسنی موجب قلا
یا مکر ما من اله لفظنده قصدا وقف ایده
نفی مطلقسه مرادی یا ضرورتسز طورا

اختیاری

اختیاری ایله یاخود دیسه کم انی کفرت
بی ضرورت وقف ایدوب ابهام فاحش ایلیا
قصده مغرون اولمغیله اولزمانده شبهه سز
بلحرام اولور بونک کبی وقفلر قصد ایلا
لکن مسلم اولان ایسه اختیار اتمز بونی
قصد مطلق اولمسه اصلا حرام دیمز اکا
وقفا یدرسه بلاضرورتسز اولور وقف قبیح
ابتداء قبیح اولور هم ایسه تعدیله ابتدا
بو مقوله ایهام اولان یرده بودرکم حسن
اجتناب ایلایه انده وقفا دیبن طورمیا

وفی بیان وقوف السجاوندی

علی خمس مراتب في الترجمة

بر وقف ده کم سجاوندی اشارات اولا
لازم اولور آنده طورمق قارئه صحح مسا
مبتدیلر هر نه یرده سرخله کورسه طورر
لازمه م مطلقه ط جایزه ج ظاهرا
ص مرخصه اشارت ز دخی مجوزه
قیل ده ق اولسه اشارت طورمامغه لا

باب المقطوع والموصول

واعرف لمقطوع وموصول وتا
في مصحف الامام فيما قد اتى

یعنی سن بل کلمه مقطوعه موصوله ولان

تاء تانیثی

تاء تانیثی دخی بل نه محلده واقعا
مصحفنده حضرت عثمان ایچون یزدی آنی
شول محللرده بنجه کلمشدر رسمی بلا
بیلبن برخوش کوزتکم بنجه وقف اتمک کرک
کلمه مقطوعه موصول اولان کلمه آدا
کو ضرورت اجل ایچون وقف ولا بر کلمده
البتی باین المبوبن کینه ما قبلن الا
امدی اول مقطوعه موصول اولان کلملرک
کوش ادرسک دیبه یم بر برسکا

فاقطع بعشر كلمات ان لا
مع ملجأ ولا اله الا

پس مصنف حضرتلری بیوررلر یعنی سن ایر
اون محلده حرف ان لفظ لا دن ای بشیر
بیر ان لا ملجأ در سورهٔ توبه ده بل
هودده هم ان لا اله در ایکنجیسین بل

وتعبدوا ویسن ثانی هود لا
یشرکن یدخلن تعلوا علی

سورهٔ یسن ده ان لا تعبدوا اوچنجیسی
کینه هودده اولدر ان لا تعبدوا دردنجی
ممتحنه ده خامسنجی ان لا یشرکن درر
داخی آلتنجیسی حج ده ان لا تشرك بی درر
سورهٔ نون ده یدنجی ان لا یدخلنها

هم

هم دخانده داخی ان لا تعلوا درر ثامنا

مصرع ان لا یقولوا لا اقول ان ما اول

سورهٔ اعرافده بل ان لا یقولوا تاسعا
کینه اعرافده اونجی ان لا اقول در اخفا
همزه سی مفتوح اولان ان حرف لا دن قطعلا
فوق مصرعده اولندر عشرة کاملا

مصرع بالرعد والمفتوح صل وعن ما ثانی

یعنی بلکل همزه سی مکسور اولان ان حرفی
ما دن ایر سورهٔ رعد آخرنده انجق انی
لفظ ان ما نرینك قطعله در اندن بل
ما عداسی وصلله هم فتحله در شونلیه بل

سوره يونسده اِمَّا نُرِيَنَّكَ اولدوغى كبى

سوره غافرده اِمَّا نُرِيَنَّكَ اولدوغى كبى

سوره انفالده دخى اِمَّا تَخَافَنَّ كبى

سوره مريمده كهِ اِمَّا تَرَيِنَّ كبى

نه كه وار بونلاره بكزر همزه‌سى كسر ايله‌در

حضرتِ قرآن ايچنده جمله‌سى وصليله‌در

لفظ اَمْ فتحيله جمع اولمشدر اسمده

رسم عثمانيه‌ده يعنى مصاحف سبعده

جمله سندن بيرِ اَمَّا تُشْرِكُونَ در مثال

برده اَمَّا اشْتَمَلَتْ در برده اَمَّاذا مثال

نه كه وار بونلاره بكزر حضرت قرآنده بل

همزه‌نك

همزه‌نك فتحيله ميم وصليله مرسوم اولدى بل

صفحهٔ ما قبلنده عَنْ مَا لفظى‌نى بل طالبا

مأمور اولدق يازمسينه اتفاقا قطعا

نُهُوا اقطعوا مِنْ مَا بِرُومِ و النِّسا

خَلْفُ المنافقين اَمْ مَنْ اَسَّسَ

سوره اعرافده در عَنْ مَا نُهُوا لفظى بللك

رسم عثمانيه‌ده قطعيله‌در رسمى بللك

داخى اندن ما عداسى هر نره‌ده كم كله

ماء اسميه ويا خود ماء حرفيه بلا

يازلر متصل عَمَّا يَصِفُونَ كبى

داخى عَمَّا يُشْرِكُونَ عَمَّا يقولون كبى

حضرتی قرآن ایچنده که بونلر لفوا
وصلله نوننز یزیلر جمله عمّا ای عموا
داخی حرف جارّه که من لفظی ما دن آنی
قطع ایدك رومده نساده اتّفاقیله آنی
سورهٔ رومده اولان من ما ملكت قطعله
هم نساده بل فمن ما ملكت ده قطعله
خلفله من ما رزقنا بل منافقین ده دیر
قطعله دیر رسم عثمانده كمی وصلیله دیر
لفظ ام من اسسا یعنی تحت بیتده ای آخی
مأمور اولدق یزمسینه قطعله آنی دخی
مصرع فصّلت النسا وذبح حیث ما اوّل

رسم

رسم عثمانی مصاحف ایچره برقچ یرده ام
من استفهامدن مقطوع یزلمش لفظ ام
توبده ام من اسّس بنیانه قطعیلدیر
فصّلتده داخی ام من یأتی ده قطعیله دیر
هم نسا ایچره اولان ام من یكون قطعله
سورهٔ ذبح ایچره ده ام من خلقنا قطعله
سورهٔ صفّاتك اسمن دیدی حق ذبح عظیم
بل مصنّف داخی ذبح دیدی بر قول كریم
رسم عثمانی مصاحف ایچره اولدی اتّفاق
ایشبو ورت سوره ده قطعیله فقط ای نوراق
ما عداسی وصلیلا دیر حضرتی قرآنده بل

مثل أمّن يملك أمّن يجيب كبي بل
داخي كينه رسم عثماني مصاحفده آخي
ايكي يرده ثاء حيث قطعله اولدي داخي
يعني مادن قطعله در في البقره حيث ما
ايكيسيده قطعله در في البقره حيث ما

مصرع وان لم المفتوح كسر انّ ما ثاني

همزه سي مفتوح اولان هم يعني أن مصدري
لم جازمدن ير لمش اتفاقيله كري
يعني فتح قطعله بلكل مصاحف سبعه ده
سوره انعامده اولان ان لم يكن در اى دده
سوره بلدده در بيري داخي هم قطعله

اتّفاقا

اتّفاقا يعني بو ان لم يره قطعله
بل مصاحف سبعه اچره كسرله ان عزيز
حرف مادن اتّفاقا قطعله اولدي تمييز

مصرع لانعام والمفتوح يدعون معا اوّل

سوره انعامده در كسرله انجق انّ ما
توعدون قول شريفي اتّفاقا قطعلا
فتح همزه اولان هم انّ حرف در داخي
قطعله بل ايكي يرده ماء موصولدن آخي
سوره حجده بيريسي انّ ما يدعون در
لقمان اچره انّ ما يدعون ده قطعله در
بو ايكيسي رسم عثمان مصاحف اچره تا

فتح همزیله اولان انّ ما در قطعلا

مصرع ● وخلف الانفال ونحل وقعا ثانی

حجّ لقمان اجرا ولانلر قطعله مرسوم درر

خلفله انفال سورسنده انّ ما مقطوع درر

رسم عثمان اجر بلسن بعضسندن وصلله

رأس جزده انّما انفال اجنده خلفله ●

همزه سی فتحیله اولان اشبو وجهدن ماعدا

اتفاقا متصلدر شبهه سز بل انّما ●

واقع اولان خلفله بل بیر دخی فی النحل

همزه سی مکسور کلن بو انّ ما عند الله بل

بونده اکثلانن بودر کیم ایکیسده اجوز درر

قطع

قطع وصلیله برن عثمان ذو النورین درر

وجه قطعک اصل هر بر کلمه بشقا اولماسی ●

وصلن امّا وجه بل قوت زیاده اولماسی

یعنی ایکی کلمه ایدر بر بریله امتزاج ●

وصل قطعی اولمده یعنی بولونر امتزاج ●

وکلّ ما سألتموه

کلّ ما سألتموه ده لفظ کلک لامنی ●

قطع ادیکن دیر مصنف ماء موصولدن

سوره ابراهیم اجره در فقط بل کلّما

اتفاقا قطعله در مرسوم عثمان ده اوما

واختلف ردّوا وکذا قل بئس ما ●

اولد دورت یرده اختلاف هم رسم عثمان اجرتا

کلما الفاظنده بکل بیرسیسی فی النسا

سورسنده کلما ردوا الی الفتنة در

هم ایکنجی کلما دخلت اعرافده در

کلما جاء کلبدر مؤمنونده اوچنجسی

کلما القی تبارک اجردر دوردنجیسی

رسم عثمانده بو دورتک وصلی وقطعی مختلف

ماعداسی اتفاقا وصلله در ای شریف

رسم اولنمش لفظ بئس حرف مادن خلفله

بعض مصحفده یزلمش رسم وصلی قطعله

قطع وصلیله یزلمش سوره بقرده

یعنکم قل

یعنکم قل ایله مقرون بئس ما در ای دده

والوصل صف

یعنی سن وصف ایله وصلی داخی اثبات ایله هم

بئسما خلفتمونی وصلدر وصف اهم

مصرع خلفتمونی واشتروا فیما اقطعا اول

بئسما خلفتمونی سوره اعرافدر

وصلله اثباتی انک مصحف عثمانده در

بئسما اشتروا به وصلیله ثابت اولدی بل

رسم عثمانی مصاحفده بقره اجربل

لامله لبئس ما هم فالله فبئس ما

قطعله فج یرده واقع اولور انلر دائما

یعنی کم لبئس ما قطعنده بش یرده اتفاق
اولدی بلکل اولی بقرده ای یوزاق
بل لبئس ما شروا به اتفاقا قطعله
یعنی یازدی حضرتی عثمان ای بل قطعله
مائده اچره کلیدر قطعله دردی دخی
اتفاقا رسم عثمانی مصاحفده اخی
بردخی وار آل عمران اخرنده فاسله
اولدخی فبئس مادر اتفاقا قطعله
فوق بیتن آخرنده دیدی فی ما اقطعا
یعنی قطع ایت لفظ فی دن مایی اون یرده تا
بوامردن فهم اولن احدی عشر موضعده بل

جمله سینی قطع ادیکن دیمک اولدی بز بل
یعلم الله ترجیح اتمش قطع جانبینی اول
ابن اون محللین قطع وصلیله بیان
ای ابن المصنف فی الشرح
یعلم الله ترجیح اتمش قطع جانبینی اول
نه اشارت نه که تصریح اتمش خلفین اول
ابن ناظم اون محللین قطع وصلیله بیان
ایلمش شرحنده بیرن قطعله الحق همان
رسم عثمانیده اولدی اونی قطع وصلی خلفله
اون بر بحثسی ده اولدی اتفاقا قطعله

مصرع اوحی فضتم واشتهت یبلوا معا ثانی

سوره انعامده فی ما اوحی بل قطعله

رسم عثمانده اولندر رسمی وصلی خلفله
سورهٔ نورده کلندر هم ایکنجیسی دخی
قطع وصلی خلفله فی ما افضتم ای اخی
بل اوجنجیسی وهم فی ما اشتهت فی الانبیا
قطع وصلی خلفله اولان رسم عثمانده سکا
مائده ده داخی فی ما اتیکم دوردنجیسی
بیله انعام اجر فی ما اتیکم بشنجیسی

ثانی فعلن وقعت روم کلا
تنزیل شعرا وغیرها صلا

سورهٔ بقره ده التنجیسی فی ما فعلن
اولندن احترازا دیدم ص ثانی فعلن

سورهٔ

سورهٔ واقعده لفظ فی ما لا در دخی
اول یدنجیسی قطعی وصلله خلفیله آخی
سورهٔ رومده کلن فی ما رزقناکم درر
قطع وصلی خلفله اولن سکزنجیسی درر
بینهم فی ما درر هم طقوزنجیسی انک
قطع وصلی خلفله تنزیل اجنده در انک
قطع وصلی خلفله در کینه اوننجیسی هم
سورهٔ تنزیلده فی ما کانوا فیه ای ددم
بل شعرا سورسنده فی ما ههنا دخی
اتفاقا قطعله در اند خلف یق ای آخی
اشبو اون بریرده واقع اولنک بل غیرسی

رسم عثمانده یرلدی وصلله هب جمله سی
جملسندن بیرانك فی البقره اوّل اولن
وصلله فیما فعلن کبیدر موصول اولن
آل عمران اچره فیما لیس لکم کبی هم
بل نساء اچره دخی فیما شجر کبی هم
سورهٔ مائده‌ده فیما طعموا در کذا
سورهٔ یونسده فیما کانوا فیه هکذا
بونك امثالی اولانلر جمله وصلیله دخی
رسم عثمانی مصاحف اچره مذکوردر آنی

فاینما کالنحل صل و مختلف
فی الشعرا الاحزاب والنسا وصف

فائله

فائله فاینما یی فی البقره وصلله
سورهٔ نحلده بر دیعنك کبی یاز وصلله
فی الشعرا داخی احزاب نسا ده مختلف
وصف اولندی دیمه نك معناسی بودر ای شریف
یعنی بو اوچ سورده اولان این ما الفاظی اخا
مذکور اولن سبعنك بل اکثرنده قطعلا
اشبو اوچدن ماعداسی رسم عثمانیه ده
اتفاقا اولدی مقطوع بل خلا فسز ای دده
بقرده واقع اولان بلد کبی این ما
کبی اعراف سوره سنده داخی قالوا این ما
سورهٔ غافرده اولان این ما کنتم کبی

داخی بلکل قد سمع ده أين ما كانوا كبی

وصل فالم هود من المتن

سوره هودده اولان بلکل فالم کلمه‌سن
وصلله درسندخی وصل ایله الم کلمه‌سن
ماعداسی اولدمقطوع بل فان لم تفعلوا
البقره اخرنده ایضا فان لم تفعلوا
هم فان لم یستجیبوا لك قصصده قطعله
نه که وار بونلاره بکزر اولدمرسوم قطعله

الن نجعلا لكيلا تحزنوا اتاسوا على مصرع ثانی (نجمع)

سوره کهف اچره کلد لفظ الن نجعلا
لفظ الن رسم عثمانده دلا بل وصللا

دخی الن نجمع کلدی قیامت سوره‌سی
اچره نونسز وصلله در قارئا بوایکی‌سی
ماعداسی ولد مقطوع بلکل ای عبد احد
مثل ان لن یقدر قطعیله سورة البلد
داخی ان لن ینقلب ان لن تقول الانس دردر
حضرتی قرانده بنلر مثل هب مقطوعدرر
ال عمرانده لكيلا تحزنوا یاز وصللا
هم حدید سوره‌سی اچره بل لكيلا وصلله

حج عليك حرج وقطعهم

عن من يشاء من تولى يوم هم

سوره حج ده اولان لفظ لكيلا یی دخی

وَصْلله یازسورهٔ احزابده ثانی سن دخی
اشبو دوردی اتّفاقا اولدی بالکلّ وصلا
اتّفاقا ماعدسی اولدی بالکلّ قطعلا
نحل اجنده بل لکی لا فی الحشر کی لا ایله
هم لکی لا سورهٔ احزابده اوّل قطعلا
لفظ عن مقطوع دربل من موصولدن دخی
سورهٔ نورده بری عن من یشاء ای اخی
سورهٔ نجم اجربل عن من تولّی قطعلا
بواکیدن غیرسی هب ولدی مرسوم وصلله
رسم عثمانیّه ده هم ایکی یرده یوم هم
قطعلا ثابتدر غافرده یعنی یوم هم

بیرسیده

بیرسیده ذاریاتده یوم هم قطعله
بواکیدن ماعداسی یومهم بل وصلله
یومهم الّذی کبی سورهٔ طورده بری
یومهم الّذی کبی هم معارجده بری

وما ل هذا والّذین هؤلا
تحین فی الامام صل وقیل لا

رسم عثمانیّه ده ثابتدر دورت یرده بل
لام جارّه اولدی بل سن مجروردن منفصل
مثل بودر مال هذا سورهٔ کهفده بری
دخی فرقان سورسنده مال هذا در بری
داخی اوچنجی سنك مثل یغنکم فما

لِ الَّذی بِلْ معارج سوره سنده قارئا
اولدُ دورد بجنسی داخی بِلْ نسا اجرهمین
بو فما لِ هؤلاء قطعله بلکل یقین
اشبو دورتدن ما عدسی اولدُ بلکل متصل
پس فما لکم کیب هم مالکم در متصل
مذکور اولن دورت لفظده ابو عمر شیخ کبیر
وقف ایدر بِل حرف ما اوستونه اولدوردی منیر
هم کسائی وقف ادر ما اوزره هم مال اوستنه
وقف ادرلر بِل فقط بش شیخ داخی مال اوستنه
یعنی بش شیخ ما اوزره بلکل دلا اتمز وقف
اتفاقا مال اوزره ایدر انلر بِل وقف

بل مصاحیفی

بل مصاحیفی حجازی وعراقیه دهم
حین دن تا منفصلدر داخی شامیه دهم
پس بولارچون ابن ناظم بل وقیل لادِ دی
بعضلر لات منفصلدر حین لفظندن دِدی
مصحفنده حضرت عثمان تحین یزدِ بل
سوره صادده ولا لفظن تحین دن منفصل
بو عبیده دیدکم وقف ایدریم حرف ولا
اوزرینه هم تحین ایله قلارم ابتدا
زیرا شونکچون نظر قلدمکه کوردم لاتحین
لام منفصل مامده متصل تابر تحین

اووزنوهم وكالوهم صلى

كذا من أل و يا و ها لا تفصيل

متّصل در معنسنه اول اشارت ایله بل
كلمهٔ واحده اولمقله كه مفعول فعل
بو ایكیسی وصلله در اول مصاحف سبعه ده
هم دن اوّل یوق الف بل رسم عثمانیّه ده
حرف أل دن بل اشارت لام تعریف در مراد
داخی یا حرف ندا تنبیه ها در مراد
لام تعریف ایله هم یاء ندا اوزره داخی
هاء تنبیه اوزرینه هكذا وقف اتمه اخی
یعنی وصل ایت اولسلر كلمه یه داخل كربلر
رسما ایرلمز قراءت اولسلر داخی بلر

لام تعریفك

لام تعریفك مثالی حمله دن الارض درر
بونلری بلمك سكا كویا همان برفرض درور
أل دییوبن وقف ایده سن دوتبن صكره داخی
أرض دن بدأ ایده سن یقدر جواز بوكا اخی
اضطراری دیدلر بو وقفه بلكل اهل حال
لفظ الارض دن ای دل كینه دون بر داخی أل
بل ندا حرفی ایله هم هاء تنبیه بویلدر
وقف اولنسه اشبو لرده قاعده هب بویلدر
یعنكم حرفی ندایه بل مثال یا ایها
وقف ایدوب یا اوستونه كر بدأ ایدرسك ایها
بوئله وقفه دیدلر وقف اضطراری اولورلر

دونبن یا ایها دن المغنی خوش کوردلر
هاء تنبیهك مثالی داخی ها انتم اولاء
یعنکم ها اوزرینه وقف ادرسن قارئا
انتمودن بدأ ادرسن ارض ده اتدیکك کبی
همدخی حرف ندا اوزره ده طوردیغك کبی
وقف درسك جهلکی اظهار ادرسن اتمه کل
وار شیوخ اغزندن اوکرن ای برادر عار اتمه کل
فیض حقدر سوزلری سید حسینك طالبا
خوش نثار ایدر صدفدن در مکنون سکا
طکلدر بو سوز دیسه بر سز وار کاتبك
جنکه یزدی دیسه نولور حاصلی نه ساکنك

نیجه برده

نیجه برده تعبراتن تعمیرده ای دلا
کم هزاران بونده واردی ای دلارام مشکلات
حق تعالی قوللرینه لطف جوقدر دائما
لطفنه طالب اولوب اول اولسه امدی
فیضی دائم ادر ایثار حق قوللارنه
قوللری اولمایه لایق دمبدم بل قهرنا
ای خدا پروردکارم فیضی ایله نثار
سیجمه سن بو عاصیکم دست اجق سائلا
اولدبل الفاظ مقطوع بو محلده چون تمام
داخی هم الفاظ موصول حمد لله بالسلام
حضرتی ابن الجزری بلکنه بر بحثه داخی

باشلديكم نظمله ايدم بيان آني آخي

رسم عثمانی مصاحفده نه مقطوعات كبی

كم بيان ايتديكی آنده دخی موصولات كبی

قارئيله كاتبه الزم اولانی دائما

يعنكم تانی طويلی داخی هم كوزلجه تا

بيله لر انلرده داخی نیجه وقف ايتمك كرك

كاتبی مصحف اولانلرده آنی بلمك كرك

باب تانی مصنف طالبا فتح ايلدی

داخلینه طول رحمت نعمت افزون ايلدی

حق تعالى اول عزيزی در مقامی دعلا

يا الهی حضرتنده قل ميسر فضلكی يا ذا العلا

باب التاء

باب التاء والتاءات

ورحمت الزخرف بالتا زبره

لاعراف روم هود كاف البقر

سوره زخرفده رحمت تاسی يازلدی دلا

ايكی يرده زخرف اجره رسمه اوزون تا ايلا

يقسمون رحمت ربك درر آولكيسی

داخی هم بل رحمت ربك دررايكنجيسی

داخی اعراف سورسنده سوره رومده دخی

واقع اولدی الفاظ رحمت تا درازيله آخی

سوره اعرافده اولان رحمت الله قريبا

اولدی رومده رابعنجی رحمت الله ای حبيب

سوره هودده بشنجی رحمت الله قولدیر

سوره مریمده داخی ذکر رحمت قولدیر

بقره ده دوردنجی رحمت الله لفظی هم

ماعداسی کوزلیجه تا ایله رحمة بویله هم

بل مصاحف سبعه ده بویدی یرده اتفاق

اولدی رحمت تاسی اوزره شبهه سز اتفاق

وقف ایدنجه دی اوزون تا ایله رحمت قاریا

کوزلجه تاسی اولورسه قف علی ایبها قائما

نعمتها ثلاث نحل ابرهم

معا اخیرات عقود الثانی هم

بقره یه اولدی راجع نعمتها ده کی ها

یعنی انده

یعنی انده نعمت الله تاسی اوزون رسم اولا

سوره نحلده آخر واقع اولان اوج هم

بیر نعمت تاسدورر نعمت الله بیر هم

واشکروا نعمت درر بیر سیده حقدن بزه

شکر نعمت اتمین قولدن داخی الله بزه

سوره ابراهیم اخرنده کلدی هم موضعان

بدلوا نعمت درر تای طویل ایله عیان

کینه ایکنجی سیده ابراهیم اجنده سرفراز

نعمت الله لفظی ذکر اولدی تاسی بل دراز

فی العقود الثانی مقرون اولان اذ هم بل

یعنی تاء نعمت الله علیکم بالطویل

لقمان ثم فاطر كا الطور
عمران لعنت بها والنور

سورهٔ لقمانده في البحر بنعمت الله قولدر
صكره فاطر سورسنده بنعمت الله لفظدر
هم فما انت بنعمت سورهٔ طور اجره دير
واذكروا نعمت دخي هم آل عمران اجره دير
اشبو اون بريرده نعمت تاسي يازلدي دراز
رسم عثماني مصاحفا چون بونلر سرفراز
اولدي مرسوم ماعداسي بل مدوّر تا ايله
وقف اولونر اول مدوّر تادن بلكل هائله
لفظ لعنت ايكي يرده رسم عثمانيه ده

بل اوزون

بل اوزون تا ايله دير يعني مصاحف سبعده
آل عمرانده فنجعل لعنت الله بيرسي
سورهٔ نورده دخي هم لعنت الله بيرسي
بل مدوّر تا ايلا دير ماعداسي اي دده
يعني بلكل رسم عثماني مصاحف سبعه ده

مصرع وامرأت يوسف عمران القصص اول

امرأت لفظيده هم تاء طويل ايلا دخي
يدي يرده كلدي قرآن اجره انلر اي اخي
سورهٔ يوسفده واقع اولدي بلكل موضعان
في المدينة امرأت دير بل اوزون تا ايلا اولان
كينه يوسف سورسنده قالت امرأت دراز

رسم عثمان اجرہ بونلر اتفاقا تا دراز ●

ال عمران ده امرأت تاسی دخی تای طویل

سورهٔ داخی قصصده امرأت تاسی طویل

مصرع تحریم معصیت بقدسمع یخص ثانی هم

خامسنجی التسنجی سی بیدیجی سی تحریمده هم ●

امرأت نوح وامرأت لوط وامرأت فرعون هم

بو بیدن غیریسینی بل مصاحف سنبعده

اولدرسمی امرأة تاسی ● مدور ای دده

مذکور اولان سبعده بل لفظ معصیت دخی

ایکی یرده قدسمع سورسینه مخصوص اخی

بو اکنک داخی ولدی یعنی تالری دراز ●

هرقچن

هرقچن یازسك ایکیسنده اوزون تا ایله یاز

شجرت الدخان ● سنت فاطر ●

کلا والانفال ● واخری غافر ●

هم دخان ایچنده بلکل شجرت تاسی بنده

اولدی اوزون تا ایله اول رسم عثمانیه ده

هم دخی بش یرده اوزون تا ایله سنت اخی

اوچ فاطر سورسنك اخرنده در دخی

سورهٔ انفالده سنت فوق واعلموا در

سنت الله التی هم غافر اخرنده در ●

ماعدا الفاظ سنة بل مدورتا ایله

ماعدا الفاظ شجرتده مدورتا ایله ●

قرت عين جنت في وقعت
فطرت بقيت وابنت وكلمت

رسم عثمانی مصاحفا جرداخی بل آخا
لفظ قرت اتفاقا اولدا اوزون تائلا
قرت عين کلیدر سوره قاصصده هم
لفظ جنت تا دراز در واقعه ده کورمشم
لفظ فطرت سوره رومده طويل تا ايلدر
سوره هودده بقيت ده اوزون تا ايلدر
تحريم اچره مريم ابنت تاسی داخی هم اوزون
تائله در مصحف عثمانده ای عقلی بتون
کچمشدی اوست یلنده کلمت ده ای دده

انده

انده بلکلکم اوزون تائله در سبعده
اوسط الاعراف وكلما اختلف
جمعا وفردا فيه بالتاء عرف

مذکور اولان لفظ کلمت اوسط الاعرافده در
بل اوزون تائله رسمی مصحف عثمانده در
هر لفظکم اختلاف اولور اولسه جمعله
مفرد یله اولسه انده اوقنور اول خلفله
بعض قرا جمعله اوقور بعض مفردله آنی
رسم اوزون تائله بلند کیچون بل آنی
اختلافیله قراءت اولن اول الفاظلری
رسم عثمانده طوفر برده کلدی آنلری

جمله سی یازلدی بلکل مفرد دنده تا دراز

جمع مفردله اوقویانلر در شیوخ سرفراز

قرائتده اختلاف اولنان الفاظ

قرآن بیاننده در نظم مثلث اوزره

سورۀ انعامده لفظ کلمت قولنی

عاصم حمزه کسائی اوقودی مفردله آنی

باقی قرّا اوقودولر جمعله بلکل آنی

سورۀ یونسده کی اول کلمت جمعله

حضرتی نافع اوقودی ابن عامرده بله

باقی قرّا اوقودولر بل آنی مفرد اله

کینه یونسده اولان ثانی کلمت قولنی

نافع هم

نافع هم ابن عامر جمعله اوقورلر آنی

باقی قرّا اوقودولر داخی مفردله آنی

سورۀ غافرده اولان بل کلمت جمعله

حضرتی نافع اوقودی ابن عامرد بله

باقی قرّالر اوقودولر بل آنی مفرد اله

سورۀ غافرده اولان اول کلمة ای دده

رسم اولنمش خلفله بلکل مصاحف سبعهده

سورۀ یونسده کی کلمة تا سی هم

اول مصاحف سبعه اچره خلفله ای ذو الکرم

بعض مصحفده یازلمش تالری بلکل دراز

بعضسنده هم مدوّر تائله تاء دراز

بوایکیده هم قیاس اولن بو ایدی ههنا
فرد جمعیله اوقونان رسمه اوزون تا اولا
سوره یوسفده اولان لفظ آیات دخی
مفرد یله اوقدو ابن کثیر آنی دخی
باقی قرا اوقدولر جمعله نلبکل آنی
ایکی یرده وار غیابت یوسف اچره بیله سن
حضرتی نافع اوقدو جمعله بل ایکی سن
باقی قرا اوقدولر مفرد ایله بیله سن
عنکبوتده آیت لفظی شریفی ده هم
ابن کثیر ایله ابو بکر کسائی حمزه هم
مفرد ایله اوقدولر باقیسی جمعیله هم

سوره

سوره سباده اولان فی الغرفات لفظنی
حضرتی حمزه اوقودی مفرد ایله بل آنی
باقی قرا اوقدولر جمعله نلبکل آنی
بینت منه قولی سوره فاطرده جا
نافعیله ابن عامر هم ابو بکری کسا
اوقدولر جمعله بل هماننا باقی قرا مفرد ایله بل عیان
مرسلاتده هم جمالت لفظ مفرد ایله
اوقیانلر حمزه وحفص کساده بله
باقی قرا داخی سن بل اوقدولر جمعله

تمت فی الترجمة

بل مصاحف سبعده خلفيله مرسوم اولسه تا
جمله قرا ايچون اول تا ده ايكي وجه اوقنا
بعض قرا وقف ايدر اول تاده ها اوزره آخي
بعضيسيده وقف ايدر تا اوزره اول تاده دخي
وجه اول لفظ رحمت قف على لبها سوكلوا
لفظ رحمت قف على التاء وجه ثاني بختلو
رحمت الله اوقورلر وصل حالنده هنا
نعمت الله دخي بويله در اوزون تا ايله حا
وسع طاقت بتدكنجه نظمله بلاي هما م
رسم قرآن عظيم احوالني ايتدم تمام

مدح جامع القرآن حضرت عثمان

عثمان

عثمان بن عفان رضي الله تعالى عنه

حضرتي قرآن عظيمي جمع ايدن قدري علا
حضرتي عثمان ذي النورين در اول صاحب حيا
حضرتي سلطان كونين نك رفيقي في الجنان
ايدرار ذو نورليوزونوانك حوري جنان
نيجه يوز بيك كره يوز بيك دميدم آنا ثنا
مرقدي پاكنه بذل رحمت اوله هر آيان
نور قرآن له منور ايليه رب الانام

روضه سيني زائر اولا حوري رضوان صبح شام
ديركه كاتب لايقي اولدي مادحه كم دميدم
ادعيه ماثوريه بل زيركم اولدي خدم

رایحۀ ریحان اولا اول ذاته کیم هر روز و شب
تعلیم ایتدی بیزه اسهل اولمقیچون بالتعب

یا الهی ضایع ایتمه تحفه سینک اجرینی
عفو قیل اکرم کلامک حرمتنه یا غنی

ای خدا سن بیلورسن هم سمیع سن هم بصیر
قیل مدد سن سن ایدن رحمت کثیر

هم تعوج عنقله کلدم حضوره وسیاه
هم تبیض وجهه اومارق یا غنی قلما تباه

باب في بيان همزات الوصل

وابدأ بهمز الوصل من فعل بضم
ان كان ثالث من الفعل يضم

همزه

همزۀ وصلیله بدأ ایت فعل اولورسه ضمله
هم فعلدن کر اولورسه حرف ثالث ضمله

یعنی بر فعلک اوچنجی حرفی ضمه لی اولا
اولینه همزۀ ضمیله کاتیرمک روا

همزۀ وصلک مثالی ضمله انصر کبی
داخی فعلک آخری ضمیله ینصر کبی

واكسره حال الكسر والفتح وفي
الاسماء غير اللام كسرها وفي

همزۀ کسریله بدأ ایت کسرله ایسه فعل
اضرب اله مثل ارجع داخی اجلس مثل بل

کسرله حالنده ایله مکسور همزۀ وصلی دلا

فتح حالنده دخی قل کسرا ایله ابتدا
همزه کسریله بدأ ایت فعل اولورسه فتحله
مثل افتح دخی اعلم ایله اقرأ کسرله
لامله معروف اولان اسماده داخی قارئا
فتحله بدأ ایت اینکل همزه وصلی دائما
نحو الارض والجبال والعلی والسماء
کیبلرده همزه فتحیله اوقنور ابتدا
فعل واسما اولنده همزه وصل اولمسا
حرف اول ساکن اولسه ممکن اولمز ابتدا
ممکن اولما بنجه امدی ساکن ایله بشلمق
لازم اولور ابتدایه همزه کترمك احق

اشبوا

اشبوا احوال شول زمانده لازم اولور بل شکا
برضرورتله تنفس ایتمك اولسه مبتغی
همزه وصلك دلا اسماده واقع اولمسی
بل قیاسیله سماعی در انك کسرا اولمسی
نظما دایم اول قیاس ولیك بل ابتدا
یعنی هر مصدرده در کیم مصدرك فعلنده اولا
همزه دن صوك یعنی دوردنجی حرف یا دخی اولا زیاده
کلداون بربابده انلر حفظیله اول یره مراد در
انقطاع اکتساب دخی احمیرار کبی
احمرار و داخی استخراج اقشعرار کبی
داخی اعشیشاب اجرواط اقعنساس کبی

داخی استلقاء وهم اون برى اخرنجام كبى
اشبو مذكور در قياسى پس اولان اسما اى اخى
همزه سى مكسور اولنلر ابتداده هم داخى
مكسور اولور ماضى ده هم همزه وصلى ابتدا
ماضى ده كر همزه دن صوك دورت وياپش حرف اولا
انطلق مثلى كبى هم اطمأنوا كبى پس
داخی استحوذ كبيدر كسرله اوقورذو النفس

ابن مع ابنت امرئ واثنين
وامرأة واسم مع اثنتين

ديمشيدى بل مصنف فوق مصرعده سكا
همزه وصل اولسه واقع لامسز اسماده دلا

بدا اولونور

بدأ اولونور ابتداده داخی بونلر كسرله
يعنى اسماء سماعى در ديديكى كسرله
امدى اول كسرله اولن همزه وصلى اون دردر
يعنى كم هذا المحل بلكل وجهى مادون دردر
لامسز اسمانك مثالى ابتداسى ابن دردر
بير داخی ابنت له هم برى امرئ دردر
بير اثنين ايله داخی امرأة واسم الله
اولديدنجى سى آنك اثنتين ايله دردر
كسرها وفى ديمك معناسى اى دل ظاهرا
همزه وصل كسرسى اولدى تمام ديمك اولا

تكملة القواعد

تفصیل ایتمش بعض شراح وزنله بیلکل انی
یعنی مذکور همزهٔ وصلن مثالی واصلی
دیلدیکم اصل وزنن نظمله ایدم هنا
نظمه کلما مکلّه ممکن اولمدی ای ذوالادا
اهلنه معلومدر طالب اولان دخی همین
وارب اهلندن تعلم ایدوب بلسین یقین
ای حسین اشبو بابده واقع اولان هر کلام
واردات فیض حقدر معجزات حق کلام
غرّ اولمه حقدن اولماسه اعانت دمبدم
نطقه قادر اوله مزسین یا نه خود الماغه دم
فضل ربّی دیر سلیمان نبی کورمزمیسین

مرشدك

مرشدك قرآن دکلمی وقیوب بلمزمیسین
هر سوزك اولسون مناسب حضرت قرآنه پس
غیر سن قرآنه مخلف مدح نظمه ایتمه هوس
یا مکرم مدحی رسول الله اولاسیله انی
چاریاری باصفا مدحیله داخی اول غنی
لایقی ممدوح اولان انلردر مدحه احق
دو جهانده بیز انلردن جدا قلما یا حق
دیدی کاتب دردمندی عجزنی اقرار ایدوب
یلوارب حق حضرتینه پر معاصی فریاد ایدوب
دو جهانده حاصلی یوق درّجه عمری دراز
وار سؤالی روز شب کچدیکی دم جوع آز

من بجاره حق قتنده ذل مقهور هم دلی
پس کورنلر صورتینی دیمیا آنی دلی
منفعت حاصل دکل کورمك اله اشکالنی
بر غنیّا پس مهیّا امثالنی
وار می حدّی وضع اقلم اتمیه یاری وفا
حدّنی بلما مکیله اولدی اولا واقفا
کر حکیم وضعی قلم جاری اولوب اولدی عیان
بر وسیله اولکیم ناظر اولان دبیه همان
اهل خیرین حال بویمش روز شبده دائما
یاد اولا اسمی انك رحمت اله شاددن اولا
بو بهانیله کرشدم بو یولا ای یوز نور

چون

چون ارشدم من بو فکره اورم کیده قصور
چون محمّد اسمنی ترسیم ایدوب اول خاکپا
دیر جابیر حضرتی حقّه اولوب اول بارکیا
دیلرکیم روحنه بر فاتحه اوقویلم
فاتحیله اول غریبی یاد ایدوب طوییلا یلم
ذوالجلال الله تعالی اول عزیزی شاددان
درکهندن عالی رتبه دلکشا ارشالی دده
بو دعایه کیم دروندن دیرسه اول آمین
حق قبول ایده هزاران بیك دعاسن آمین

مناجات ایزد تعالی

بو فقیر عبدك الهی مدح کستاخی نولا

لطفك ایرشمسه ایدی اول نیه قادر اولا
نطقه ویردك قوتی كم سویلدم قرآنچون ●
اومرم عفو ایدسن عصیانمی فرقانچون
حرمتینه عزت تعظیمنه یوق قدرتم ●
واردر اما یرمسینه همت هم قوتم ●
قوتی قدرت سنكدر یا الهی بن فقیر ●
عاجزی شرمندیم كم ذنبم اولمقله كثیر
جار اولان بولسانمدن حروفه وار عدد
جرمه عصیانه اما یقدرر احصا وحد
ساكه معلومدر ای مولام ولی مستغفرم
رحمتك عاصیلرچون اولدغك یك بیلرم ●

لاك بلمز

لاك بلمزلك اله اتدم كناهی شب نهار ●
توبه لر اولسون الهی دمبدم لیل نهار
ایلەمم امیدم رحمتكدن بر نفس ●
چون دردك لا تقنطوا بندن سزه فریادرس
بر كرماسی خدا سن هم رحیم هم صبور ●
قورقرم قهركدن اما كینه دیرم یا غفور
سن سن اكرم داخی ارحم صوك دمنده یا احد
اول حبیبك عزتیچون مغفرت ایله قل مدد
جار یاری باصفانك حرمتیچون یا سلام ●
صوك نفسده روحمز قرآنله ختم ایت بالسلام
عروة الوثقی اولان اول باب رحمت حلقه سن

يك يپيشوب توتمشم اتمیه رد بند سن
نائلي مقصود اولور بابكم دق ايليه
حاشا لله سائلن محروم ايدوب رد ايليه
دردلره درمان اولان يا حضرتي قرآن مدد
ديبجك يارين قيامت كون اتمه بني رد
سنسن اول قرآن كريم حق كلامي هم قديم
ساكه اويانلر بولي حقا صراطي مستقيم
قارئين عاملين حقنه واصل اتمكه
رحمتي نوري هدا سن كامه نائل اتمكه
استاني باب رحمت سائلي بم رويمي
سوره كلدم حضرتي قرآنه اچب رسمي

لمس قرآنله اومارم وزر دستم عفو اولا
يوزمي سوردكده هر دم دو جهانده آغ اولا
كاتبي بيچاره ديركم مناجات صاغ اولا
خير مقبول شر مغفور عند معنی صاغ اولا
يا الهي قل موفق دستمي اجدم سكا
سن قبول ايت حاجتمي قاد بوزلراغ اولا

باب في بيان احتراز الوقف الحركة
وحاذر الوقف بكل الحركة
الا اذا رومت فبعض الحركة

قورق وقفده حركتك كلسي ايله وقف
ايلمكدن يا مكرر روم ايدسن اول وقفلا

اول زمانده حركتك بعضيسي كاقرب
بعضسن حذف ايلمك جائزدر ديلر ذوالادا
داخي مخصوص اولدر كلمه آخرينه روم بل
حركتك ثلثني نطقه روم ديرلر فاضلا
اكثري كيدر رومده حركتك حالن من
قال الرازي روملهكر اولورسك واقفا
هم وصلده لا يجوز الروم دديلر فاضلين
روملهفرق ديايم اختلاسن كل سكا
حركتك ثلثين نطقه ديرلر اختلاس
جوغ قالوب حركتك آز كيتمك شرط اكا
كلمه نك مخصوص دكلدر آخرينه اختلاس

حركتك

حركتك جملسنده اختلاس ولورادا
اولدر رومك تعريفي اتيان ببعض الحركة
بحث رومه بو محلده بل ايرشدي انتهى

الا بفتح او بنصب واشم
اشارة بالضم في رفع وضم

روملهداخي حركت اوستنه وقف ايلمك
جائز اولدر الا نصبده فتحه دلالهرا
هم رفعده داخي ضمده بلدردقلار بن اله
ايتدكك حالده اشارت اول مشم في الادا
روملهوقف ايتدككبي كنه اشبو محل
ايلهاشمام ايله وقفي دز مصنف بل سكا

فتح نصب معربده ومبنی ده اولدوغی کبی
رفع ضم معربده ومبنیده ده اولورا دا
هم دخی جر یله کسره ده اولور روم فی الوقف
اولد اشمام تعریفی هم داخی الحاط فی اللغا
باب مدات اخرنده ایلدم بر بر بیان

روم اشمامك عملن ناظر اول هم عاملا
دخی بوندن زیاده اولسه تفصیل اکر
بو سیاق اوزره اولمدی بل مطول هکذا
عسرته باعث اولوردی تمزیدی قاری هوس
بوقدر کم ضبط اسان اولسون ایچون طالبا
داخی تفصیلك دلرسك اول مطالع شرحلره

قل تأمل

قل تأمل جان دلدن ایله شراحه دعا

وقد تقضی نظمی المقدمه
منی لقاری القرآن تقدمه

بو اولا معنای بیتك یعنی تحقیقا بنم
بو مقدمه‌یی نظمیمه ایرشدی انتها
بندن اول قرآن اوقوجی یه تحفه ارمغان
در بو نکله منتفع اولدقلری حالده دعا
ایدبن اونتمیالر خیرله یاد ایدکلر
بو هدیه‌م حق مبارك ایلیا طالبلرا

فی بیان مدح ابن الجزری رحمه الله

خادم حضرت قرآن هم فریدی تعادن اول

علم تجوید بحرنك عمقینه غواص اولدتا

هر حروفی مخرجندن کوییا لؤلؤ مثال

جیقرب طالبلره قلدی نثار اول ذو العطا

یعنی ابن الجزری در ناظمی هذا المتن

ایله یارب فضلکیله اکه چوق خیر الجزا

حضرتی قرآنه لایق بر رساله درکه اول

خاتمی مهری سلیمانیله ممهور کوییا

اهل قرآن اولان انی جان کبی حفظ ایدر

فاضلین راغبین عندنده مرغوب دائما

حق تعالی الله قبول ایلایه بزدن هم

روحنه اولسون دعالر دمبدم صبح مسا

تاقیامت

تاقیامت انکیله اوقنور قرآن کریم

تجوید اوزره قارئینه اولدی حجت جیدا

والحمد لله لها ختام

ثم الصلاة بعد والسلام

بو رساله نك مصنف اولنده حمد ایدوب

اخرنده دیدی الحمد لله لها

اول مقدمه سنه بل اوردی حمد یله مهر

یعنی نظمی قفلی هیچ کمسه انك بوزمیا

اولنده اخرنده نیجه حمد ایلامسن

بویله بر نافع کتاب نعمت عظمی کا

حق میسر قلدی اتمامن محلی حمد درر

اولینه و آخرینه اولد حمدی انسبا
حمد لله دیدکندن صکره داخی کینه

الصلوة والسلام دیمك الهمّ الادا
یعنکم قصدی تبرّك تیمّن اولوبن

طالبینه نفع چوق اولماغچون صبح مسا
دیرکه حمددن صکره اولسون صلوة دخی هم

حق حبیبی مصطفی روحنه تا روز جزا
زیرا اکا نازل اولدی حضرت قرآن عظیم

اجر بلکل رحمة للعالمین دیدی خدا
شرع باقی تا قیامت حکم قرآن له انك

حرمتنه اولد مخلوق اهل ارض هم سما

جمله سی

جمله سی اول نور پاکك عاشقی مداح در
تصلیه و تسلیم انك روح پاکنه سزا

داخی آل و ذرینه هم دخی اصحابنه
هر برسی اولدی دینه مقتدی انجم هدی

یعنی انلر چاریاری ذوا لوفای باصفا
روحلرینه رحمتی حق دائما جاری اولا

بعدهم اصحاب قرّا عشر سبعه خوان
اوزرینه ابر رحمت یاغدره دائم خدا

جمله سنك یرلرین خلد نعیم قلسن معین
دیلمکم رحمة الله علیهم اجمعین

باخصوص استاد کل بو حنیفهٔ زمان

فاضلی کامل مکمّل صاحب هر فنّ اولان
صحن میدان علومده کاشف اسرار حق

دمبدم احسان ادر طالبلره هرکون سبق
مجلسنه داخل اولان کنز علمه بی ریا

واصل اولوب مشکلی حلّ اولور آنک دائما
طالبنه باب علمی فتح ادر هر روز جیددن

اولیا مشرب اولوبن آنلمز محتاج در
حضرت شیخ الشیوخ مقرّبین خاص عام

نام پاکیدر محمّد لقبی هم درس عام
عالمیه الزمدر آنک وجودی دمبدم

حضرت حق که رحمت ایتسن دمبدم

شیب شبّان

شیب شبّان اساتیذ باقی قرّا خلفا
قند وارسه کلسینه فیض حق جاری اولا

خاک راه پابلرینه روی مالیدن ولی
داغ مخلصلار سیّد حسین بن علی

الآماسی هم قپودن جامعنده اولوب امام
ایدر اخوانه دعالر اول مقامده صبح شام

اشبو نظمیله اومارم ناظر اولان لطف ایده
بقمیوب کسنا خلفینه خیرله اول یاد ایده

یعنی کم بر عبد عاجز داعی اخواندر
فاتحیله یاد ایدن روحن عجب احساندر

کاتبی حمقی غبی کم ایشدوب خیر آندر

بو عجبدر بلمدی صاغی صولی حیوان دُرُر
بنجه حیران اولمیه اول بنجه عالم اولیا
هم مشایخ هم افاضل بنجه اشرف اتقیا
هب انیدن اولدُ بونلر امجد یکر دیدکلر
حرمته قلب اولدُ و مسا زاو زره اولان کورلر
یا که من بیچاره مسکین روز شب آواره سن
حق قتنده قاتی خود بین دائما بیکانه سن
هر نه دکلو سلیسم هم اولمیه درد م کشاد
ناتوانم بر شکسته بسته یم بی دلکشاد
یا الهی سن نظر قل بو غریبی دشکنه
روسیاهی قلب قاسی عقل یوق بو شتقنه

غفرنی ارزان قل سن اول محمد عشقنه
بو نیازم قل قبول یاز اول حقیرین مشقنه
بعض نسخه لرده بو بیت یزرلر ضبط اچون
یعنی ابیات جزری ارتق اکسک اولمیا

ابیاتها قاف وزای فی العدد
من یتقن التجوید یظفر بالرشد

بو اولان معنای بینکم بو جزری بیتلری
بل عدد ده یوز یدی در یعنکم قاف ایله زا
تجویدی بر کمسه محکم بلیه تحقیق بل سن اول
پس ظفر بولور طریقی مستقیمه دائما
یعنی بر قاری قواعد تجویدی محکم بلوب

استاذ اغزندن اشتمکله لطفیله ادا
حضرت قرآن اول من خشنود ایدرکندندن
ویرر اضعاف مضاعف اجر او فرحقدن کا
ای خداوند بنی شول کمسه لردن ایلکم
راضی اولور حضرت قرآن اولنلردن دائما
ایلر انلار شفاعت گیدرر حله و تاج
راجیم بن اناجینی قیلا شفاعتله اطعما

خاتمة الکتاب بعون الله الملك
الوهاب والله اعلم بالصواب

حمد لله قادر و هابه اولدم حامدا
خدمتم سبق ایتدی قرآن عظیمه فی الادا

چون

چون میسر اتد فضلندن جزری نظمنی
ترکجه نظم ایلمکی لطف چوق ربم بکا
ایلدم کستاخلق بقمه بنم نقصانمه
ایرشب فضلی خدایه اولمشم صاحب ادا
یا الهی قل معزز مکرم شرحمی
حضرتی قرآن کریمك حقی ایچون دائما
نطق تحریری بیان اتماکه ویردك قوتی
راغب ایله طالبینی کثرتله سن اکا
ای حسینی یوم دهان شمد شکروا دلدن نیاز
قل خدای بی نیازه دستك اچ ایله دعا
نه قدر روا ردر مؤلف شراح یا غنی

جمله سینه ایچره آنڭ کوثری حوض بقا
همده خی کچمش آسانیدیمزه قل رحمتی
باقی قالمشلاری بنی ایلا معمر یا خدا
والدینمزه داخی ایله رحمة یا رحیم
اوقدوب یزدردی بیزی آنلر هر صبح مسا
روحنه قرآن ایله ختم ایله الهی قل کرم
اوله هم جسری صراط اوزره حبیبك رهنما
کمکله یا رب یا اوقرسه اشبو شرحم یا معین
بر حروفی صاغسنجه جنت اجره حور ور آکا
بو دعامی کم اشیدوب دیرسه آمین یا مجیب
قل مقامن جنت اعلاده برین یا خدا

عالم دانا

عالم دانا اولنلر داخی قیلرسه نظر
لطف عینیله قلالر وارسه نظمده خطا
خانه عفو عطایی کیم چکه تصحیح اچون
کوزلرینڭ نوری نور اسمیله اولا پر ضیا
تحت مصرعده یزیلن سرخله اول سطر
لفظ و معنی‌یه مناسب دشدی یعنی بو ادا
تاریخ بیك آلتی اوچ ذی الحجه ده یوم عید
اولدی اتمامی میسر روز جمعه سیدا
در مکنون دییو ویردم اسمنی بو نظممڭ
رب یم الله اید تکثیر طالبینی ما یشا
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلا

بو وزنده بولدی درّ حمد لله انتها
ترجمله هم جزری ابیاتی جمله فی العدد
قل شمار غینله رای حرف ممله ف حا
اتمشیدم بوندن اوّل مختصر بر رحمه
واضح اولمامشدی اند نیجه اقوال ادا
شول محل کم اقتضا ایدر مفصّل اولمش
دیلدم اوّلکدن ایدم مفصّل حررا
ایرشوبن فضل حق بو ترجمده ایلدم
نیجه ابیاتی فوائد هم قواعد ازیدا
مختصردن چق یزدیلر مقدّم طالبین
ایکیسنک داخی اسم و وزنی کان واحدا

لکن

لکن استنساخ اولنمادی مختصردن هنوز
حق میسّر ایده اولدوغن انده شایعا
لطف ایدوب دقتله یازا کاتب اولن نظمی
اکثری مصرعده اولدی اشارت واقفا
ترک اولورسه اول اشارت مصرع نظم دران
اولنبی وزن اولور اولمز قرائتده صفا
هم لاجل القافیه بعضی محلّلرده الف
تحریر ایتدم ها یرینه ساکه مثلی درسکا
باب مقطوعه کلنجه قافیم اولدی الف
باب مقطوع نظم اولندی مثنوی اوزره دلا
باب ثالثک صونده اولن الفاظ اختلاف

بل مثلث نظمله اتدم ناظر اولورسك آكا

باب وقف احتراز اولنجه بلکل مثنوی

اوزره بولدی قافیان بعضسی بل انتها

دع کلامی کثرتی دهان کافدر

مختصر اولن کلامه معتبردر ذوالادا

دیرکه کاتب پر معاصی دردمند بی وفا

اول اسیری نفس الندە مستمند اولدی گدا

چونکه فارغ دست چکوب اتدی سکوت بلاها

شمدی دیلر کیم بزه تاریخنی ایده ادا

بیك ایکیوز داخی بر می کلت اولدی تاریخی

اول مبارك رمضان اجره تمامی واقعا

حق

حق تبارك ایلسین قارئینه اولدی عطا

درك همت حسن نیت قابضینه هم سزا

کتبه اشجیلر امامی

حافظ محمد افندی وقویانی

یا ازدرانی یا زانی یارلغا قل

یا غنی ۱۰ امین

۱۲۲۱ سنه

شعبان شریف

۱۵